ВҮГҮ-ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, ХАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 15 (2189). 1926 ЧЫЛДА ҮНДЕЗИЛЕТИНГЕН. | 1951 ч. январь 24, ореда | Өртээ 20 көп.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга алдар кылдыр үлетпүрге болгаш көдээ ажыл-агыйга социалистиг чарыштың тугун улам бедик көдүрээлиңер!

Быжыг болгаш үр тайбыңның чугула магадылалы

Тайбыңны камгалаарынга улус массаларның шимчээшкини хүн-бүрүде-ле калбарып, быжыгып турар АКШ болгаш Англияның башкарыкчы империалистиг бөлүктериниң белеткеп турары чаа дайынның айыылынга удур демисел чер бөмбүрзээниң бүгү чурттарының чүс-чүс миллион кижилериниң эң чугула херээ болу берген.

Тайбыңга ынакшылдыг америк араатаннарның ужур-дүржок халдаашкыны болгаш Кыдаттың улустуң республиказынга удур агрессиязы Вашингтоннуң болгаш Лондоннуң амгы даштыкы политиказының чорудулгазы тайбыңның херээнге улуг айыыл болурун бүгү чурттарның улустарынга катап-катап көргүзүп турар.

Кореяда боттарының авантюристиг планнары буступ дүшкенин көрбейн, америк империалистер чаачаа дайын авантюраларының одагларын тургузарынче күжениишкинни салып турарлар. Чаа дайын кыпсыкчыларының ханныг планнары немец болгаш япон империализмниң катап төрүүнери-биле харылзашкан. Мынчангаш, ам үеде тайбыңга ынакшылдыг улустарның төп сорулгаларының бирээзи болза, Барыын Германияны катап чепсеглээринге удур демисел болуп турар.

Тайбың политиканы чорудуп турар Совет Эвилели Гер[illegible] чепсээн дүжүрер болгаш дем[illegible] чыдар дээш Потсдам дугуржулгаларының күүселдезинге шыңгыы [illegible]гаш чайлыш дивейн өскерлиш [illegible]гу-биле турган болгаш туруп-даа турар.

1946 чылда эш Сталинның айытканы болза:

„Допчузу-биле чугаалаарга, герман эйтырыгга Совет Эвилелиниң политиказы Германияның чепсээн дүжүреринче болгаш демократчыдарынче угланган туруп турар. Германияның чепсээн дүжүрери болгаш үр тайбыңны доктаадырының чугула магадылалдарының бирээзи болуп тур деп мен бодап турар мен“.

Германия ам база катап тайбыңга дайынның айыылы болу бээрин болдурбазынга чүү кылдынган турар ужурлугул деп айтырыгга харылавышаан, эш Сталинның бижээни болза:

„Германияда фашизмниң артыышкыннарын херек кырынга шуут узуткаар болгаш база ону туюлунга чедир демократчыдар херек“ — дээн.

Совет Эвилелиниң политиказы тайбыңга ынакшылдыг бүгү улустарның изии-биле чүүлзүүнүп көргенин тып алган, ол болза, оларның амыдырал үндезин эрге-ажыктарын харылап турар.

Германияның демократтыг республиказы бодунуң туруп келгени кыска үезиниң дургузунда тайбыңга ынакшылдыг, хамаарышпас, демократтыг немец күрүнениң үндезиннериниң тургузуушкунунда дыка улуг чедиишкиннерни чеьдип алган. Германияның демократтыг республиказы Совет Эвилелиниң баштап турары тайбың лагеринде туруп турар болгаш англи-америк империалистерниң чимзениишкиннеринге удур идепкейлиг демиселди чорудуп турар. Чаа дайын кыпсыкчыларынга удур немец улустуң демисели болза, Европада тайбыңның чугула факторларының бирээзи болуп турар.

Тайбыңга ынакшылдыг бүгү чурттарның улустары Германияның аныяк демократтыг республиказының баштайгы чедиишкиннеринге байыр чедирип турарлар болгаш аңаа идепкейлиг деткимчени көргүзүп турарлар. Бүгү чурттарның ак-сеткилдиг кижилери эки билип турарлар, чүл дизе, чаңгыс өптиг, демократтыг, тайбыңга ынак Германияның үндезин суурун салбышаан, немец улустуң бурунгаар депшилгелиг күштери бүгү Европага, аңаа быжыг тайбыңны хандырарынга улуг херекти кылып турарлар.

Европага тайбыңны болгаш айыыл чок чоруктуң эрге ажыктарын деткиринге удуртулга болдурбушаан, Совет Эвилели Германия-биле соңгаарладып болбас тайбың кереэзин чарарын тургузуп турар. Потсдам дугуржулгалары-биле дүүшкен ол кереэ чаңгыс-аай герман күрүнени катап тургузарын болгаш тайбың кереэзин чарган сөөлүнде чыл хуусаада бүгү күрүнелериниң өжелекчи шериглерин үндүрген турарын көрген турар ужурлуг.

АКШ болгаш Англияның башкарыкчы бөлүктери Совет Эвилелиниң политиказынга удурланыштыр Европада бодунуң политиказының өзээ кылдыр Барыын Германияны катап чепсеглээрин кылып турарлар. Соңгу Атлантик блогунуң агрессчи планнарын боттандырарынга Руррнуң монополистиг магнаттарының кол өвилелчизи болгаш чөленгиижи кылыр дээш бүгү-ле күжениишкиннерни олар угландырып турарлар. Потсдам дугуржулгазын кара өжегээр үревишаан, Европаның улустарының амыдырал эрге ажыктарын үревишаан, база тайбыңга немец улустуң чүткүлүн тооп көрбейн, дайын кыпсыкчылары америк-англи империалистер барыын герман империализмнин шериг-үлетпүр баазазын тенек аараан ышкаш катап тургузуп, немец-фашист шеригни катап төрүүндүрүп турарлар.

Герман империализмни катап төрүүндүрүп турар чоруктуң айыылын чаа дайын кыпсыкчыларының кем-буруулуг бодалдарынга болгаш чимзениишкиннеринге удур эргежок чугула шиитпирлиг демиселдиң дугайынга айтырыг тайбыңга ынак улустарның мурнунга бүгү күш-биле салдынып турар.

Тайбыңга ынак бүгү улустарның күзел-соруун болгаш эрге-ажыктарын илергейлевишаан, тайбың талалакчыларының ийи дугаар Бүгү-делегей конгрезиниң медеглээни болза:

„Германияны болгаш Японияны катап чепсеглээрин хоруп турар, улустар аразының дугуржулгаларын үрээри-биле хүлээп алдынган кандыг-даа оралдажыышкыннарны болгаш хемчеглерни шиитпирлиг-биле буруу шаап тур бис. Ол оралдажыышкыннар болгаш хемчеглер тайбыңның херээнге улуг айыылдыг болуп турар. Бис катышкан болгаш чепсээн дүжүрген Германия-биле, база ол ышкаш Япония-биле тайбың кереэзин чарарын туруштуу-биле, база ол ийи чурттардан эжелекчи шериглерни үндүрерин негеп тур бис“.

Бүгү-делегей конгрезиниң ол кыйгырыы, Германияга дүрген тайбың таарыштырылгазынче болгаш Германияның чепсээн дүжүрерин боттандырарынче угланган даштыкы херектериниң сес министрлериниң Парижке болган чөвүлел хуралының саналдары калбак деткимчени алган. Бүгү чурттарның ак-сеткилдиг кижилери Потсдам дугуржулгазының күүселдезинин дугайында айтырыгны көөрүнге АКШ-тың, Великобританияның, Францияның болгаш ССРЭ-ниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлелин чыылдырар дээн совет чазактың саналын чүүлдүг деп көрүп турар болгаш бо айтырыгны соңгаарладырынче оралдажып турар барыын талакы күрүнелериниң башкарыкчы бөлүктерин чидии-биле буруу шаап турар.

Герман фашизмниң катап төрүүнеринге удур улустарның демисели тайбың талалакчыларының дайынчы чугула сорулгазы болур. Ол демисел эң харыысалгалыг үеде кирип турар. Чүс-чүс миллион тайбың талалакчылары америк-англи чаа дайын кыпсыкчыларының өжөөнниг бодалсагыжынга удур бүгү күш-биле шиитпирлиг демисежир, Европага болгаш бүгү делегейге быжыг болгаш үр тайбың дээш демисежир деп чүвеге дадагалзаа турбас.

(**«Правданың» мурнуку үүлүнден**).

Уран-чүүлдер болгаш литература талазы-биле Сталинчы шаңналдың комитединде

Январь 15-те уран-чүүлдер болгаш литература талазы-биле Сталинчы шаңналдың комитединиң пленуму Москвага Н. Тихоновтуң даргалааны-биле болуп өрткен.

1950 чылда кылдынган ажылдарны Сталинчы шаңналга киирерибиле келдирип турарының болгаш оларны көрүп турарының дугайын секцияларнын даргалары дыннадыглар кылган. Литература, уран-чүүлдери, архитектура, кино, театр болгаш музыка талазы-биле 300 ажыг чогаадылгаларны комитет алган.

Чурттуң хоорайларынче чоруткан комитеттин кежигүннери черчерде турум театрларның шиилери-биле болгаш архитектураның, скульптураның чогаалдары-биле таныжарлар.

Шаңналга киирер чогаадылгаларның көөп турары үргүлчүлевишаан.

(СЭТА).

В. И. Лениниң мөчээн хүнүнден бээр 27 чыл оюн таварыштыр ССР Эвилелиниң Улуг театрынга болган

Хүндүткелдиң кажыыдал хуралы

Ол кышкы кежээ Свердлов шөлү качыгдалдыг байдалдыг турган. Бажыңнарда качыгдалдың туктарын аскылаан.

Ол хүн, январь 21-де 27 чылдың мурнунда кижи төрелгетен ады Барыын чүктен Чөөн чүкке чедир, Мурнуу чүктен Соңгу чүкке чедир бүгү делегейге хүндүткел болу берген улуг башкы Ленинни чидирген. Лениниң ады дарлатырган улус хосталга, хамаарышпас чоруу дээш, ажылчы чоннуң аас-кежии дээш демиселдиң тугу апарган.

27 чылдың мурнунда ол шөлдеп ынак баштыңчызы, ажылчы чоннуң өөнүү, башкызы Ленинни сөөлгү катап көөр дээш миллион-миллион кижилер эртип турган. Ынчаарда улус Лениниң херээнге шынчы болурун таңыраглап турган. 27 чыл иштинде Ленин чокка совет улус эш Сталинның удуртулгазы-биле ленинчи генийниң баш бурунгаар айыткан оруу-биле чоруп олурар.

Январь 21-де Ленин орденниг, күрүнениң Академиктиг театрынга ВКП(б) ТК-ның, ВКП(б) Москва область болгаш хоорай комитеттериниң, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң болгаш РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумнарының, Москва областың болгаш хоорайның ажылчы чоннар депутаттарының Советтериниң, ВЛКСМ Москва область болгаш хоорай комитеттериниң, ВЦСПС-тиң Президиумунуң партия, хөй-ниити организацияларының болгаш совет армияның төлөөлекчилери-биле кады Владимир Ильич Лениниң мөчээнинден бээр 27 чыл болган оюнга таварыштыр кажыыдалдың уктулга хуралы болган.

Зал чаагай болгаш ыржым турган. Кызыл туктар болгаш чечектер-биле хүрээлетирген Лениниң портрет чуруунче чыылганнарның караа ынаар турган. Владимир Ильич Лениниң тураскаалын совет улус ыдыктыы-биле чорудуп турарлар.

18 шак 50 минута. 27 чылдың мурнунда ол үеде ажылчы чоннарның баштыңчызы болгаш башкызы улуг Лениниң чүрээ сокпастай берген. Лениниң овур-хевирин совет кижи бүрүзү, бүгү чурттарның ажыл-ишчилери болгаш улустары боттарының чүрээнде ап чоруурлар.

Президиумга эш И. В. Сталин, эштер В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, Н. С. Хрущев, А. Н. Косыгин, Н. М. Шверник, М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, М. Ф. Шкирятов көстүп үнүп келген.

Шупту улус туруп келген. Динмиттиг адыш часкаашкыны залга элээн үр үргүлчүлээн. Хуралдың киржикчилери Лениниң херээниң уламчылакчызы улуг башкы болгаш баштыңчы эш Сталинга изии-биле байыр чедирип, партияның болгаш чазактың баштыңчыларынга байыр чедирип турганнар.

Хуралды даргалаан Н. М. Шверник допчу эге сөзү-биле кажыыдалдың уктулга хуралын ажыткаш Владимир Ильич Лениниң тураскаалын туруп хүндүткээрин чарлаан. Шуптузу туруп келген. Кажыыдалдыг ыржым-ыржым турганын сагынза эки боор.

Владимир Ильич Лениниң тураскаалын совет кижилер болгаш бүгү делегейниң ажылчы чону, изии-биле хүндүткеп турарлар.

Эш Шверник, илеткел кылыры-биле эш П. М. Поспеловка сөс берген:

—Кижи төрелгетенниң эң улуг генийи Владимир Ильич Ленин мөчээнден бээр 27 чыл болган. Эрткен 27 чылдың иштинде Ленин—Сталинчың улуг партиязының чеьдип алган бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелери чүүнүң-даа мурнунда Лениниң өөредиинге болгаш ооң чагыларынга шынчы болганы-биле чеьдип алган. Лениниң өлүм чок идеязы совет улустуң коммунизмче оруун чырыдып турар. Лениниң өлүм чок өөредии бүгү делегейниң ажылчы чонунга империализмнин дарлалындан хосталыр дээш демиселиниң оруун чырыдып турар, кижи төрелгетенниң ниитилелиниң хөгжүлдезиниң дүрүм ёзугаар болурун болгаш перспективаларын ажыдып берип турар, черлик араатанны — империализмни пролетар революциязы ыяавыла болгаш долузу-биле тиилээр дугайында улуг идегелге сорук киирип турар — деп илеткелчи чугаалаан.

В. И. Лениниң генийлиг күш-ажылдарынга амгы үениң политиктиг байдалын ханызы-биле билиринге, бистиң мурнувуста турар сорулганы тодаргайлаарынга дузалап турар айтыышкыннарны бис тып ап турар бис.

Владимир Ильич американ империализмниң дугайында шыны-биле берген илередиишкинин илеткелчи чугаалаан.

Аныяк совет Россияның баштайгы чылдарында аңаа удур болуп турган шериг интервенциязының идепкейлиг организакчызы болгаш сорук киирикчизи американ империализмнин ролин ленинчи материалдарда болгаш документилерде илези-биле көргүскен.

Дайын кыпсыкчыларының лагериниң кол нүүү болуп турар америк империализм ажыы-биле чаа дайынны чорудуп турар. Бо үеде америк империализмниң дугайында ленинчи характеристика онза чугула. Америк империализм өске улустарның херээнге үргүлчү киржип, дорт шериг интервенциязы-биле оларның херээнге киржип, оларны аш-чут-биле дарлап хемдип, боой тудуп турар деп Ленин айыткан. Америк империализмниң эжелекчи дээрбечи релин Ленин чаңгыс удаа эвес шыйган.

Совет республикаларга удур америк империалистерниң кем-буруулуг чоруунуң дугайын эш Поспелов сагындырган.

Февраль революциязының соонда империалистер Керенский-Милюковтуң контрреволюсчу коализациязын америк империалистер бодунуң «колониязы» кылдыр көрүп турган Россияны эжелеп алыр болгаш орустуң революциязын боой тудуп каар дээш миллиардтар-биле хандырбышаан, ону деткип турганнар. Россияда АКШ-тың элчини Френсис 1917 чылдың АКШ-тың күрүне секретаринден: «Кыдатты канчаар аажылаары ышкаш Россияны база ынчаар аажылаар талазы-биле силерниң саналыңар кандыгыл?» деп айтып турганын сагынза эки боор.

Эрги Кыдат дугайында чугаа чоруп турган. Ам улуг Кыдат улустуң төөгүлүг тиилелгелериниң соонда тенек баштыг америк дипломаттар безин Кыдаттың дугайында ындыг чугаа үндүреринден дидиместер. Ам оларның холу кыска деп чугаа бар.

Ленин — Сталинның партиязынга удуртурган Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының тиилелгези бистиң Төрээн чуртувустуң тускай хамаарышпас чоруун камгалап алган, америк империалистерниң дуразында халдаашкыннарындан ону камгалап алган.

Орустуң хосталгазының өлүрүкчүзү болгаш боой тудукчузу болурга, Барыын Европаның жандармы болурга америк империализмни улуг Ленин каргаан. «Демократия-биле» чагдычып алган америк империализм араатанзыг герман империализмден өскерлир чери чок, герман империализм ышкаш ыядынчыг өлүмүнче бар чыдар деп чүвени Ленин көргүскен.

Совет Россияга америк интервенциясының ол үеде буступ дүшкени ышкаш Кореяга база буступ дүжер. Америк империалистерниң делегейни чаалап алыр дугайында бүгү планнары бүрүнүбиле буступ дүжери чайлаш чок.

Дайынның болгаш империалистиг реакцияның күштеринге удур тайбыңның болгаш улустарның найыралының тиилетирбес баганазы — улуг Совет Эвилели бажында чоруп олурар тайбыңның болгаш демократияның, социализмниң улам-на өзүп турар күүлүг күжү туруп турар.

Төөгүнүң дүрүмнерин ёзугаар, төөгүнүң дириг дуржулгалары-биле бадыткатынган бистиң улуг херээвис, ажылчы чонну империалистиг кулданыышкынан хостаарының херээ тиилетирбес деп Ленин өөредип турар. В. И. Лениниң өлүм чок чогаалдары коммунизмниң улуг херээ тиилетирбес деп улуг идегелге сорук киирип турар.

Илеткелин доозуп тура эш Поспеловтуң чугаалааны:

—Эрткен чээрби чеди чылда марксизм-ленинизмниң улуг тиилелгелери болган. Ол идеяларның тугунуң адаабиле совет улус Лениниң херээниң уламчылакчызы эш Сталинның генийлиг башталгазы-биле совет улус социализмни тургускан болгаш коммунистиг ниитилелди чедиишкинниг тургузуп турар. Ленинизмниң идеяларының тугунуң адаа-биле бүгү делегейниң ажылчын болгаш национал хосталгалыг шимчээшкини болуп турган болгаш болуп турар, тайбың, демократия болгаш социализм дээш демисел чоруп турган болгаш чоруп турар.

Бисти коммунизмче аппар чыдар Ленин — Сталинның шылгарангай партиязы делгерезин!

Бүгү делегейге тайбың делгерезин!

Кижи төрелгетенниң хосталгазының бүгү тиилелгелиг тугу — ленинизм делгерезин!

Илеткелчиниң ол сөстерин диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле уктуп алганнар. Хуралдың киржикчилери шупту туруп келгеннер. Олар бут кырыпга тура партияның гимнизи «Интернационалды» ырлааннар.

Ленин—Сталинның партиязынга ажылчы чон массаларның ынакшылы

Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге соңгулдалар талазы-биле кампания Ленин—Сталинның партиязын долгандыр, ынак баштыңчы болгаш башкы эш Сталинны долгандыр совет улустуң моон соңгааргы сырый катыжарының тугунуң адаа-биле калбак массаларның улам-на өзүп олурар политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейиниң үезинде эртип турар.

Совет Эвилелиниң хөй национал-дыг улустары депутатка бодунуң бир дугаар кандидадынга улуг Сталинны чаңгыс эп сеткил-биле адаан.

Иосиф Виссарионович Сталин Ленинград хоорайның № 73 Кировский соңгулда округунуң талазы-биле РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Баку хоорайның № 1 Ильичевск соңгулда округунуң талазы-биле Азербайджан ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Риганың № 3 соңгулда округунуң талазы-биле Латвия ССР-ниң Дээди Соединиң депутадының кандидадынга, Вильнюс хоорайның Сталинский соңгулда округунуң талазы-биле Литва ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Алма-Атин-Сталинский № 4 соңгулда округунуң талазы-биле Казах ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Петрозаводск хоорайның № 1 Сталинский соңгулда округунуң талазы-биле Карел-Фин ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Сталинабад хоорайның № 2 Сталинский соңгулда округунуң талазы-биле Таджик ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Кишинев хоорайның Сталинский соңгулда округунуң талазы-биле Молдав ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Фрунзе-Первомайск № 25 соңгулда округунуң талазы-биле Киргиз ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга, Тбилиси хоорайның № 6 Ленинский соңгулда округунуң талазы-биле Грузин ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга регистраттырган.

Бүгү республикаларда Дээди Советтерниң депутаттың кандидаттарынга партияның болгаш совет чазактың удуртукчуларын депшиткен. Россия Федерациязының Дээди Совединиң депутадының кандидаттарынга Вячеслав Михайлович Молотов, Георгий Максимилианович Маленков, Климент Ефремович Ворошилов, Анастас Иванович Микоян, Николай Александрович Булганин, Лазарь Моисеевич Каганович, Андрей Андреевич Андреев, Никита Сергеевич Хрущев, Алексей Николаевич Косыгин, Николай Михайлович Шверник, Михаил Андреевич Суслов, Пантелеймон Кондратьевич Пономаренко, Матвей Федорович Шкирятов регистраттырган.

(СЭТА).

Соңгукчулар ортузунга агитация-массалыг ажылдар

Ажылчы чоннарның чер-чер Советтеринге соңгулдаларның белеткелдериниң болгаш чорудулгазының үезинде база РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның амгы белеткелиниң үезинде соңгукчулар ортузунга агитация-массалыг ажылдар Бай-Тайга районнуң девискээрин де онза күштелген.

Районнуң иштинде 227 агитаторлар ажылдап турарлар. Олар колхозтарның суурларында болгаш көдээ аал-өрегелерде соңгукчулар-биле беседалар болгаш ыыткыр солун номчулгаларын массалыы-биле чорудуп турарлар.

Агитаторлардан—Тээлиде Дарыма, Тун, Дарьина, Алдын-Кыс, Бапыш, Шири, Көп-Сөөк сумузунда Комбу, Дайдан, комсомолчу Белек, „Мурнакчы“ колхозта Эрес-оол Дамчый, Таан-оол олар ышкаш эң өки ажылдап турар агитаторларның аттарын дыка хөйнү адап болур.

ВКП(б) райкому чер-черге ажылчы чоннарның хуралдарын үргүлчү организастап, ол хуралдарга политиктиг илеткелдерни болгаш лекцияларны план ёзугаар чорудуп турар. Соңгулдалар белеткелиниң үезинде районнуң партия, совет организацияларының харыысалгалыг ажылдакчыларының болгаш интеллигенциялың күжү-биле 46 черге лекциялар номчулгаларын чорутган.

А. АДЫГБАЙ.

Кызылдың Сталин аттыг Культура бажыңынга болган хүндүткелдиг кажыыдал хурал

Областың төвү — Кызыл хоорайның кудумчуларынга, албан организация черлериниң бажыңнарынга кажыыдалдыг туктарны январь 21-де мөгейти аскылаан турган.

Владимир Ильич Лениниң мөчээнинден бээр чээрби чеди чыл болганының кажыыдал хуралы Сталин аттыг культура бажыңынга болган. Хурал залында «Ленинизм делгерезин!» деп лозүн чайыннаныр, сценаның дөрүнде Лениниң портреди кызыл туктарга бүргедип шиметкен турган.

Кежээкиниң 7 шакта культура бажыңынга чыылган чон залды долдур олурупкан, президиум столунуң артында олуттарны ВКП(б)-ниң область болгаш хоорай комитеттериниң бюро кежигүннери, ажылчы чоннарның депутаттарының область болгаш хоорай Советтериниң күүсекчи комитеттериниң кежигүннери, хөй-ниити организацияларының төлөөлери өөлепкен. Кажыыдалдың хуралын ВКП(б) хооркомунуң секретари эш Г. Степанов бодунуң эге сөзү-биле ажыткан. 1924 чылдың январь 21-де 6 шак 50 минута турда бистиң коммунистиг большевик партиявыс, үлетпүрчин аңгы бүгү ажылчы чон бодунуң башкызы улуг Лениндеп чарылган. Владимир Ильич Лениниң тураскаалын туруп хүндүткээрин эш Степанов дилээн. Залда шупту улус туруп ёзулаан.

Хүндүткелдиң кажыыдал хуралынын хүндүлүг президиумунга Лениниң херээниң уламчылакчызы, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының баштыңчызы, башкызы эш Сталинны баштады ВКП(б) ТК-ның политбюрозун улуг байырлаашкын-биле соңгаан.

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының баштыңчызы, башкызы, совет күрүнениң болгаш большевик партиянының тургузукчузу Владимир Ильич Лениниң мөчээнинден бээр 27 чыл болганының дугайында ВКП(б) обкомунуң секретари эш Дьяков илеткел кылган.

Илеткелдиң дараазында, улуг башкы Сталинга чорудар чагааны улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

Хурал соонда «Ленин Октябрьде» деп кино болган.

ЧААГАЙ СУУР ТУРГУСТУНГАН

Эрткен ийи чылдың мурнунда Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг МЧАЭ-ниң тудуг сууру улуг-ла чедимче чок турган. Ол үеде МЧАЭ-ниң кежигүннериниң ниити хуралынга көдээ ажыл-агый артелиниң уставын хүлээп алыр дугайында чугаалашкаш шиитпир үндүрген. Ол чугула шиитпир шынаңла амыдырал кырынга боттанган. Ийи чыл ажыг үениң тургузунда колхозтуң сууру танытынмас кылдыр сайзыраан.

Ээулуг чаа колхозчу суур тургустунган, мурнунда кудумчу чок турган суур кудумчулуг апарган. Ында телефон адагаштарын тургускулаан. Бүгү колхозчулар шупту чурттарга бажыңнарлыг болу берген. Ам ол суурну Чырык-Булуң суур деп адап турар. Сууржуң амыдырал болза, колхозчуларның эмыдыралын чаагайжыдарынга болгаш культуразын бедидеринге тергиин улуг ужур-дузалыг болган. Амгы үеде колхозчулар кежээки школада, бижик өөредилгезиниң бөлүгүмүнде өөренип турар.

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

ВКП(б) Улуг-Хем райкому улгатырган колхозтарда партия эге организацияларының ажылын сула удуртуп турар

ВКП(б) Улуг-Хем райкомунуң бюрозу район иштинде биче шыдалдыг колхозтарны улгатырар талазы-биле әвәәш әвес организастыг ажылдарны чоруткан.

Колхозчу тараачыннарның боттарының бедик көдүрлүүшкүннүг күзел-соруун барымдалааш, ам үеде район иштинде Ленин аттыг болгаш Сталин аттыг, база Киров аттыг улгатырган колхозтарны организастап тургускан. Олар мооң мурнунда аңгы-аңгы бичә үүрмек турганынга дөмейлөөргө, ам ажылагый талазы-биле күштүг колхозтар болу бөргеннер. Чижөлөөргө, Чааты сумузунда Киров аттыг, „Чодураа" ийи колхозтар чаңгыс Киров аттыг колхоз кылдыр улгатыр катышканының түңнелинде ол ийи колхозтуң өрегези 214, ортузунда катыштырган малы 2900 баш четкен, келир чазын тарыыр тараазының шөлү иниитизи-биле 2000 га чедер, колхозта партия эге организациязында 38 коммунистер бар.

Биче колхозтарны улгатырары-биле холбаштыр партия организацияларының харыысалгазын уламна бедидерин ВКП(б) Төп Комитеди партиямның удуртукчуларындан шыгыызы-биле негеп келген болгаш негеп турар. Бо чугула айтыышкынны ВКП(б) Улуг-Хем райкомунуң бюрозу болгаш колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлери хүн-бүрүүн практиктиг удуртулга ажылдарында амдаа кошкак күүседип турар. Улгатырган колхозтарны организас ажыл-агый талазы биле быжыглаары, оларны үлегер-дуржулгалыг, шыырак билиглиг каадырлар-биле хандырары, колхозтарның мооң соңгаар хөгжүп сайыраарының алыс сорулгалары, күш-ажылының бүдүрүкчүлүг чоруун бедидериниң хөмчеглери, колхозтарның тудуг-сууржулгазы—колхозчу тараачыннарның амыдыралында хамаарышкан мынды кол чугула айтыырларны бир дугаар әәлчегде боттандырары хөжудап турар.

Район иштинде колхозтарның санажылга ажылдары иниитизи-биле, база улгатырган колхозтарның хүлөөп алыышкынының санажылга ажылдары амга чедир доовулбайн турар. Ооң барымдаазы болза, Ленин аттыг улгатырган колхозтуң ортузунда катыштырган өт-хөреңгизи сан-дацзы талазы-биле будулгак болуп, кижилерден алыр ереги 34 муң рубль чеңдип турар. Колхозта күш-ажылдың сагылга чуруму өң куду деңнелде. Көдөө ажыл-агый Уставын каржызы-биле үрөөр, хөй-иниитиниң өнчү-хөреңгизин оорлап, самчыгдаар чоруктар-биле шиитпирлиг демисел чорутпайн турар. Коммуна аттыг МЧАЭ-де коммунист Бюрбю 1300 килограмм тарааны хуузунда ажыглап самчыгдавышаан, бодунуң дураазы-биле МЧАЭ-ден дезип үнгеш, ам районнуң сан-хөө килдизинин үндүрүг инспекторунда ажылдап турар. Бо таарымча чок чоруктарның дугайында партийжи массаларның болгаш колхозчу тараачыннарның медеглелдери удааараазы-биле ВКП(б) райкомунга, райкүүскомга чедип турган болзадаа ол бүгү хайгаарал чокка тодаргай хемчеглер алдынмайн әртип турар. Улгатырган колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлери колхоз баштаар чериниң ажылын контрольдаар дугайында ВКП(б) Уставының тывыскан әргелерин ажыглап шыдавайн турарлар. Мооң барымдаазын Чааты сумузунда Киров аттыг улгатырган колхозта партия эге организациязының ажылындан көрүп болур. Эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралдан партия эге организациязының секретаринге әш Аракчаа соңгутурган Партия эге организациязының бюрозунга болгаш коммунистерниң ниити хуралдарынга тургузар айтыырларның планы кылдынмаан, бюро кежигүннериниң ажыл хуваалдазы чок. Партияның политшколазы өөредилге чылы әгелөөнинден бәәр 4 удаа кичәәл чоруткан. Кичәәлге дыңнакчыларның четче келбес чоруу барык-ла чаңчыл болган. Бижик билбес болгаш бижикти багай билир 11 санныг коммунистер бар. Оларның бижик өөренир бөлгүмүн тургузар деп шиитпирлөөн болза-даа, керек кырында ажыл чорутунмаан. Ажылчы чоннарның чер-чер Советтериниң соңгулдалары әрткен үеден соңгаар колхозчу тараачыннарның ортузунда партияның политиктиг агитация-массалыг ажылдары сула чоруп турар. Колхоз район төвүбиле барык-ла кады чаңгыс черде турар хирезинде колхозчулар бүгү делегейниң байдалының дугайында илеткелдер дыңнавайн турарлар. ВКП(б) райкомунуң чанында илеткелчилер бөлүүнүң шыырак билиглиг кежигүннеринге колхозтарга илеткелдер кылып бәәри-биле тускайлап даалгалар бәәр практиканы ВКП(б) райкомунуң агитация болгаш пропаганда килдизи организаставайн турар. 214 өрегелерлиг, 32 коммунистерлиг Киров аттыг колхозтан 1951 чылдың солун чагылдазын чүгле 5 кижи бижиткен. Ол колхозта партия эге организациязының секретари әш Аракчаа партия кежигүнү болгаш партия кежигүнү әвес активчилерниң күжүн ажыглавайн, хамык-ла ажылды карачаңгыс бодунуң кырында чүдүрүп алган турарындан, чогум кайыын әгелеп, канчаар ажылдаарының аргазын тыппайн дүвүреп чоруп турар.

Ол колхозта ажылдап турар коммунистериниң партийжи даалгаларын организастап тургусканы таарымча чок. Чижөлөөргө, коммунист Ажы—кадарчылар контрольдаар, коммунист Бадарчы—хурал чарлакчызы, коммунист әш Мандаа-Хөө—колхозчу өрегелерни ыңай-бәәр көжүрерин харыылаар. Партийжи даалганы мындыг янзы-биле кайы хамаан чок көрүп, ооң организакчы болгаш мобилизакчы ужур-дузазын кудуладып, колхозтуң баштаар чериниң шугуму-биле боттандырар үүрмек ажыл-агый айтыылары-биле холуштуруп, партия ажылына коммунистерниң күжүн ажыглавайн турар.

Партия эге организациязы колхозтуң баштаар чериниң ажылын контрольдаар дөөн чорук болза, ооң талазындан колхозтуң баштаар чериниң хүн-бүрү шиитпирлөөр үүрмек ажыл-агый айтыыларын холгаарлап турзун дөөни ол әвес. Ол чүл дөөр болза, бодунуң коммунистерин болгаш партия кежигүнү әвес колхозчу активтерни дамчыштыр колхозтуң ажыл-агыйын быжыглаарынга партияның организакчы, удуртукчу ролюн хандырары болур.

Партия организациязы бодунуң ол сорулгазын боттандырарда, хамыкты мурнай колхозтуң ажылагыйының кол-кол шиитпирлиг адырларынга коммунистериниң күжүн таарыштыр хуваап тургузар ужурлуг. Мал ажылының фермаларында, тудугга, шөл бригадазынга, чепсек-херексел септелгелеринге, үрезин арыглаарынга болгаш оон-даа өске ажылдарга коммунист бүрүзү боттарының мурнакчы үлегерин көргүсүн дөөш олардан партия эге организациязы шыңгыы негелдени тургузар. Моортан партийжи даалга үндезилетинип тургустунар. Коммунист бодунуң партийжи даалгазын канчаар күүседип турарын партияның эге организациязының бюрозунга, азы коммунистериниң ниити хуралдарынга дыннап чугаалажыр. Мынчангаш, партийжи даалга дөөрге, тур үенин, азы чаңгыс хүннүн иштинде күүседир әвес, үргулчүүн доктаамал ажылы болур.

Улгатырган колхозтарда партия эге организацияларының ажылында бар турар четпестер чүүн дугайын чугаалап турарыл дөөр болза, ВКП(б) Улуг-Хем райкомунуң бюрозу колхозтарда партия эге организацияларының ажылынга хүн-бүрүүн практиктиг дузаламчызын кошкак тургусканы ол болур тур. Колхозтуң ажыл-агыйын быжыглаарынга партия организациязы улуг роль ойнаарын үнелевөөн. ВКП(б) райкомунуң бюрозу бодунуң удуртукчу, организастап баштаар ажылын колдуундала биче колхозтарны катыштырары-биле кызыгаарлатынган. Улгатыр катышкан колхоз бүрүзүнүң экономун, оларның составын, оларның каадырларын, ында партия организациязының ажылын тус-тузу-биле хандыр өөренмөөн. Чамдык эге организациялар секретарьлери боттарының ажыл планын безин канчаар чогаадып турзуларын әки билбес.

Биче колхозтарны улгатыр катыштырган чорук чүгле ажылдың өгези. Хамыктың чугулазы чүл дөөр болза, улгатыр катыштырган колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле моон соңгаар быжыглаары болур. Ооң чедиишкинниг болуру партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарның деңнелинден хамааржыр. Колхозта партия организациязы колхозчу тараачыннарның ортузунга политиктиг кижизидилге ажылдарын бүгү-ле хемчеглер-биле бедидер, көдөө ажыл-агый артелиниң Уставын шыңгыы сагыырынга, күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидеринге, колхозтуң хөй-ниити өт-хөреңгизин карак-огу дег камгалаарынга әр, хөрөөжен колхозчуларны могаг-шылаг чок угаадып кижизидер.

Партия эге организациязының секретариниң политиктиг билииниң белеткелинден, практиктиг ажылга мергежилинден, ооң кижилер-биле, каадырлар-биле ажылдап билиринден партия организациязының болгаш колхозтуң әки ажылы хамааржыр.

Колхозта партия эге организациязының секретари болза, партияның болгаш чазактың шиитпирлерин боттандырып күүседиринге коммунистерни болгаш партия кежигүнү әвестерни әвилелдәриниң айтыырын билир ужурлуг. Колхозтарның партия эге организацияларының секретарьлериниң политиктиг билиин бедидеринге ВКП(б) райкомундан онза сагыш човап, удуртулганы әкижидер херек.

Райкомдан партия эге организацияларының секретарьлеринге дузаламчыларны организастаарда, сургакчылар дамчыштыр өренгей әвес, бюро хуралынга оларның илеткелин дыңнаары-биле кызыгаарлатынып әвес, ооң-биле кады харын райкомнуң бюро кежигүннери, райком секретарьлери боттары-биле чер-черге барып, тодаргай практиктиг дузаламчыларны көргүзөр ужурлуг.

Т. ТАЛГАНЧИК.

Даараныкчыларның кыйгырыынга харылзаачыларның харыызы

Кызыл хоорайның харылзаа конторазының коллективи Кызылдың үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажылчыннарынга, инженер-техниктиг ажылдакчыларынга болгаш албан-хаакчыттарынга Раскова аттыг даараныларга комбинадының кыйгырыын чугаалажып, чаңгыс үн-биле катышканнар.

Коллективтиң ниити хуралынга телефон шугумунуң техниги Молодых, районнар аразында телефон станциязының улуг техниги Козяков, телеграф станциязының начальниги Миронов, коллективте партия эге организация секретари Белешев, хоорайның харылзаа конторазының начальниги Юсупов болгаш өскелердаа сөс ап чүве чугаалааш, Кызыл хоорайның 5 дугаар партия конференциязынга болгаш РСФСРниң Дөөди Совединге соңгулдалар хүнү—февраль 18-ке алдар болдуруп социалистиг чарыштың бедик боттхүлөөлгелерин ажыл-агый адырларының аай-аайы-биле ап турганнар.

Ылаңгыя хоорайда телефон станциязының улуг техниги Павловтан станцияның ажыл-агыйын мурнунда турганындан артык сайзырадырын, станция ажылдакчылары телефон дамчыштыр чонга өң-не өптиг өөлдек болурун, хоорайда болгаш Кызыл районунда бүгү соңгулда участоктарын, агитпунктуларны өң кыска хуусаада чүс хуу телефончударын хүлөөнген.

Даараныкчыларның кыйгырыынга харыы кылдыр январь айда саң-хөө планын 105 хуу күүседирин хоорай харылзаачылары хүлөөнгеннер.

Кызылдың автотранспортчуларының хүлөөлгези

Чоокта чаа автотранспорт конторазының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыттарының ниити хуралы болган.

Ук хуралга хоорайның беш дугаар партия конференциязынга болгаш РСФСР-ниң Дөөди Совединге соңгулдалар хүнүнге чедиишкинниг ужуражыр дөөш социалистиг чарышты калбартыр дугайында Кызыл хоорай бүдүрүлгелериниң бүгү ажылчыннарынга, инженер-техниктиг ажылдакчыларынга болгаш албан-хаакчыларынга Раскова аттыг даараныларга комбинадының коллективиниң кыйгырыының дугайын чугаалашкан.

Даараныкчыларның кыйгырыын хүлөөп алыр дугайында хуралга сөс ап чүве чугаалаан бүдүрүлгенин алдарлыг стахановчулары Гребенников, Савинцев, Крапсов, комсомол эге организация секретари Ли, аштакчы Лучихина, электрик Углев, слесарь Ларколенко, әдилел килдизиниң начальниги Углев, АТК начальниги Антышев болгаш өскелер-даа кыйгырыга социалистиг чарыштың хүлөөлгелерин ап турганнар.

Кызыл хоорайның беш дугаар партия конференциязынга болгаш Россия Федерациязының Дөөди Совединге соңгулдалар хүнүнге алдар болдуруп январь айда бүдүрүлге планын бүдүн чартык болгаш ийи дапкыр күүседирин токарьлер, мотористер, дарганнар, слесарьлер болгаш чолаачылар хүлөөнгеннер.

О. СУВАКПИТ.

Поль Робсонга

Дайзыннарга чаннык болган
Тайбың күзөөн хостуг үнүн
Америктен чаңгыланып,
Азияда таныныгган...

Сөөн үнүң—каргыс чурттуң
Түрөөн кулун отуруп тур.
Сөөн үнүң сүрлүг чаннысы
Трумэнни сүртедип тур.

Совет, кыдат, негр—хөй чон
Чаңгыс үнде ырлажып тур.
Сорук күзел—тайбың дөөш
Чаңгыс өптиг деткижип тур.

Кинчи беьктен сүртеп кортпас,
Килең синген улуг үннү
Саян чурттуг өңнүктерин
Сагыш өөрүп дыннап тур бис.

Сөөн үнүн—Совет чурттан
Деткил алган, күчү кирген.
Сөөн үнүн—Совет чурттан
Делегейде дыңналып тур.

Чаа-чаа чедиишкиннер дөөш

Улуг-Хем районда Киров аттыг көдөө ажыл-агый артели соңгулдаларга чедиишкинниг ужуражыр дөөш чаа-чаа чедиишкиннер-биле ажылдап турарлар. Эш Дамдынчапка удуртукан тудуг бригадазындан 14 кижи тайгада 500 кубометр тудуг материалын белеткеп әгелөөн болгаш 50 баш бывaа кирер бир әки шынарлыг кажааның тудуун бүрүн доосканнар. Соңгулдага алдар кылдыр чурттаганың 2 бажыңын кылырынче күштү организастап әгелөөн.

Колхоз часкы тарылга белеткелиниң ажылын база әки чорудуп турар. 20 андазыннарның 11-зин, 30 илиирлерни бүрүн септөөн. 70 тонна үрезинни арыглап белеткөөш тускай үскен болуп турар.

Соңгулдалар хүнүнге чедиишкинниг ужуражыр дөөш ажыл-ишчи чоруктар калбарып турар.

М. БУГАЛДАЙ.

Колхозтарны улгатырары—көдөө ажыл-агыйның чаа чечектелиишкининче орук

Дайын сөөлүндеги чылдар бистиң чурттуң ажылчы чоннарының мурнунга улус ажыл-агыйының чугула проблемалары биле кады дөйындан качыгдаан колхозтарны катап тургузар, көдөө ажыл-агый продуктуларының бүдүрүлгезиниң дайын мурнундагы деңнелин өлөөн улуг хемчөөлге ажырар деп сорулганы тургускан. Ол сорулга чедиишкинниг күүсетинген.

1950 чылда тараның ниити чыылдазы дайын мурнундагы 1940 чылдың деңнелинден 300 ажыг миллион пуд, хөвеңниң ниити дүжүү—40 ажыг хуу ашкан, чигир свёклазы 25 ажыг миллион центнер чыгдынган. Колхозтарда мыйыстыг бода малдың баш саны ам дайын мурнундаазындан 38 хуу, хөй, өшкүлер—65 хуу, хаваннар—55 хуу ашкан. Хову камгалаар ыяш тарылгазының планы, сиген аралаштырар тарылга өөлчештирилгелериниң нептерөөшхини, көдөө ажыл-агыйның механизастаашкыны болгаш электрижидилгези чедиишкинниг күүсетинген. Көдөө ажыл-агый 1950 чылда үлетпүрден: 1940 чылга бодаарга тракторларны—4 катап хөйнү, сеялкаларны—барык-ла 6 катап хөйнү, культиваторларны—3 катап хөйнү алган.

Көдөөде социалистиг тургузугнуң кол сорулгаларының бирөөзи болза, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле улам ыңай быжыглаары, оларның хөй-ниити өнчүзүн көвүдедири болур. Бедик дүжүт албайн, ниитиниң мал ажылының хөгжүлдезинден хөжудап турар колхозтар чуртта ам-даа бар. Ол болза, биче көдөө ажыл-агый артельдери улуг коллективтиг ажыл-агыйның бүгү-ле артык күштүг үүлдерин долу хемчөөлдиг ажыглаар арга чогун хереченлеп турар.

Колхозтарны улгатырары көдөө ажыл-агыйның чаа көдүрлүүшкүнүнге, колхозчуларның чаагай чоруун әкижидеринге чедирер деп чүвени практика көргүзүп турар. Коллективизацияның үезинде коллективтиг улуг ажыл-агыйны тургузарынга чугула байдалдар чок турган. 1930 чылда әш Сталин: „Ам ажылдакчыларның кичәәнгейин көдөөлерде болгаш суурларда колхозтарның организас, ажыл-агый ажылынче чидиглендирген турар ужурлуг. Ынчаарда „кайгамчык үүлдер" боду-ла көстүп келир, ёзулуг чедиишкиннерни ажыл көргүзер"—деп бижөөн.

Большевик партия болгаш совет чазак колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынче канчаар-даа аажок улуг кичәәнгей салып турар. Дыка хөй улгатырган колхозтарда көдөө ажыл-агый чылының чайыннанчак түңнелдери, социалистиг индустрияның колхозтарны болгаш МТС-терни хандырганы амгы үениң техниказын бүрүн ажыглаар аргалыг улуг ажыл-агыйның әртык күштүүнүң дугайын хереченлеп турар. Улуг чер массивтерлиг болуп турар көдөө ажыл-агый артельдери тракторларны, комбайннарны болгаш өске-даа нарын машиналарны өлөөн әки ажыглап болуру билдингир. Ооңбиле кады чаңгыс машинага бүдүрер ажыл хөй болур болгаш көдөө ажыл-агый ажылдарының хуусаалары кызырыр. Чижөө, Ворошиловград областың Александровск районда Тарас аттыг колхоз 1949 чылда тарылганы 4 хүн дургузунда, Комунтерн аттыт колхоз 8 хүн дургузунда „Пятилетка" колхоз—5 хүн дургузунда әртирген. 1950 чылда ол көдөө ажыл-агый артельдери Киров аттыг чаңгыс колхоз кылдыр катышкан болгаш тарылганы 3-ле хүн иштинде әртирген.

Ниитиниң чер ажылын өлөөн рационалдыг ажыглаарының бүгү-ле условиелери улуг колхозтарда бар. Аңаа бүгү-ле әргежок чугула үүлдерни бар болдуруп, ховунуң, мал чемнериниң, ферма чаныың болгаш ногааның тарылга өөлчештирилгелерин, хөй чылда үнер сигеннериниң тарылгаларын чорудуп, тодаргайлаарга колхозтуң хереглелин бүгү тала-биле хандырып турар, янзы-бүрү бараанныг продукцияларны берип турар хөй адырлардыг ажыл-агыйны тургузуп болур.

Чамдык колхозтар улгатыр катыштыргыже чедир тараа тарыыр чери хөй болгаш мал одары база сиген шөлү барык-ла чок турган, ынчаарга кожазында чамдык колхозтар мал одары болгаш сиген кезер чери артык болза-даа, тараа тарыыр чер талазы-биле чедимче чок болуп турган. Колхозтарны катыштырарга ындыг чорук узуткатынып турар. Чижөө, Ворошиловград областың Ново-Светловск районда „Сильробитник" колхоз мал одарлары чок турган. Ол колхоз „Червоный партизан" колхоз-биле катышканының соонда Хрущев аттыг катышкан көдөө ажыл-агый артели ам 500 гектар мал одарларлыг апарган.

Улуг колхозтарда администрас-хандырылга персоналын тударынга чарылгалар өлөөн кызырлып турар. Калинин областың Брусовский районнуң 11 колхозтарынга улгатыр катыштыргыже чедир административ-хандырылга персоналынга 47 кижи турган. Оларны тударынга 18 муң ажыг күш-хүннерин чарыгдап турган. Ол көдөө ажыл-агый артельдерин „Верный путь" деп чаңгыс колхоз кылдыр катыштырганының соонда административ-хандырылга персоналынга чүгле 15 ажылдакчылар негетинер болган.

Биче колхозтарны өлөөн улуг улуг колхозтар кылдыр катыштырганы колхозтарга удуртулганы әкижидер, чер ажылының культуразын көдүрер аргалыг кижилерни колхозтарның даргаларынга болгаш бригадирлеринге депшидер, амгы үениң әртемининиң болгаш мурнакчы практиканың бүгү чедиишкиннерин чедиишкинниг ажыглаар, ооң-биле көдөө ажыл-агый культураларының бедик дүжүттүүн болгаш мал ажылының продуктуун хандырар арганы берген.

Ниитиниң ажыл-агыйын калбартыры биле кады бүдүрүлгениң болгаш культура-амыдыралдың хөй саныг тудуглары улам-на улуу-биле негетинип турар. Мал кажааларының, дузалаар бүдүрүлгелериниң, электри станцияларының, клубтарның тудуушкуну, колхозчу суурларның чаагайжыдылгазы болгаш өске-даа дузалаар ажылдар улуг колхозтарга өлөөн чиик боттаныр.

Хой күш кирер ажылдарны механизастаарынга, колхозчуларның күш-ажылын улам-на бүдүрүкчүлүг кылырынга, колхозчу тараачыннарның материалдыг болгаш культурлуг деңнелиниң улам ыңайгы көдүрлүүшкүнүн хандырарынга улуг көдөө ажыл-агый артельдеринде улуг аргалар бар болуп турарын дуржулга көргүзүп турар.

Колхозтарны улгатырары—көдөө ажыл-агыйның чаа чечектелиишкининче орук. Ындыг болза-даа, колхозтарны катыштырары—чер-черниң партия, совет болгаш көдөө ажыл-агый органнарының кылыр ужурлуг улуг ажылдарының чүгле кезии болур. Сорулга болза, катышкан колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаары болур. Ниитиниң ажыл-агыйын бүгү талазы-биле хөгжүдерин көрүп турар хемчеглер улгатырган колхоз бүрүзүнге чогаатынган турар ужурлуг.

Дыка хөй районнарда ол ажыл чедиишкинниг чорутунуп турар. Чижөө, Калинин областың Брусовск районда улгатырган „Молдзино" колхоз ниитиниң ажыл-агыйын хөгжүдериниң перспективтиг планын чогааткан, колхозтуң төвү шилитинип алдынган, ол-че дөрт суурларның колхозчулары көжүп турар. Артельде тудуг бригадазын тургускан, ол бригада тараа шыгжаар складты тудуп доосканын. Суг күжү-биле ажылдаар ийи дугаар электри станциязы, ыяш дилдирер заводту болгаш өске-даа үүлдерни тургузары чиңгине планда көрдүнгеен. Катыштырган черлерге сиген аралаштырар тарылга өөлчештирилгелерин чорударының планы чогаатынган. Бүдүрүлге бригадалары быжыглатынып турар. Колхозта ам 8 хову бригадалары санатынып турар. Бо чылын оларның орнунга 5 бригадалар: хову ажылының 3, мал чемнери белеткөөриниң бир, сад-ногааның бир бригадазы организастатынган турар.

Колхозтарны улгатырары—социалистиг чер ажылының хөгжүлдезинде чаа улуг базым болур. Улгатырган мурнакчы колхозтарның чедиишкини—колхоз тургузуунуң күчүлүүнүң болгаш быжыының тодаргай хереченлеп, бодунуң улам ыңайгы өзүлдезинге болгаш чечектелиишкининге коллективтиг ажыл-агый кайы хире улуг аргаларлыг болуп турарының көргүзүү болуп турар.

А. ШЕХОВЦЕВ.

экономнуг әртемининиң кандидаты.

Илерээн четпестерни узуткаар

Партияның эге организацияларының өтчёттуг соңгулда хуралдарының болуп әртип турар үезинде Сүт-Хөл районнуң коммунистери боттарының тус-тус эге организацияларының секретарьлериниң, ВКП(б) райкомунуң адрезинге шыныг шугумчүлелдерни болгаш бедик негелделерни кылганнар.

Киров аттыг колхозта партия эге организациязы бүдүн чылдың дургузунда чүгле 7 удаа хуралдарны кылган. Хуралдар болза, планныг башталга-биле әвес, а таварылга байдал-биле белеткел чок болуп әртип турган. Чугаалашкан 20 айтыырларның иштинде партия организациязының бодунуң иштики партийжи амыдыралының талазы-биле чүгле 5 айтыыглар чугаалашкан. Чамдык хуралдар кол айтыырлардан чайлап, үүрмек чугаалажыышкыннар-биле кызыгаарлатынып, идей талазы-биле чавыс деңнелге әртип турган. Ооң ужурунда хуралдарга коммунистериниң чүгле 50—60 хуузу киржип тургулаан. 46 коммунистерден чүгле 15 кижи партия чырыдыышкынының четкизинде өөренип турар. Ол ышкаш „Октябрь 30 чыл өю", „Чодураа" колхозтарда партия организациялары оон дөзредевес болганнар.

Олар комсомолчу аныяктарның, аныяк хөрөөженнериниң ортузунга кижизидилге ажылдарын удуртуруңге сагыш салбаннар. Хана солуннары бүдүн чылдың дургузунда чүгле 4-5 удаа үнгүлөөн.

„Чодураа" колхозтуң партия эге организациязының секретари әш Балдаң ол колхозтуң даргазы, коммунист әш Попуй-оол олар боттары баштааш үргүлчү арагалаар байдалче шилчөөн турганнар. Ооң түңнелинде колхоз күрүне мурнунга күүседир ажыл-агый планнарын күүсетпейн келген. Бо ышкаш байдалдарны саналар болза, улам хөй.

Киров аттыг колхозта коммунист әш Пилим-оолдуң чугаалааны болза: „партия райкомунуң үндүрүп келген доктаалдарын соксаал чок таныыып келген бис, а оларның күүселдезиниң дугайында чаңгыс-даа солун хыналда болбаан". Моңу барымдалааш, партияның Сүт-Хөл райкому шиитпирлериниң күүселдезин хынаар, ооң-биле чергелештир эге организациялар секретарьлериниң ажылдарынга барып дузалажыр хемчеглерин боттандырар херек.

М. ТАДАР-ООЛ.

Типографияда политөөредилге

Типографияның ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыттарының политиктиг билиин бедидеринге угланган ийи политбөлгүм ажылдап турар. Ол бөлгүмнерде 25 кижи ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун болгаш ССРЭ-ниң күрүне тургузуунуң дугайында өөренип турарлар.

ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун өөренир талазы-биле кичәәлдерни үзүктел чокка доктаамал чорудуп келген. Ол политбөлгүмде әш Калашников башкылап турар. Ында өөренип турарларның улуг нуруузу партия кежигүнү әвес активтер, стахановчулар болгаш шалыпчылар.

Кичәәлдерге лекторнуң салган айтыырларынга харыылап турарының болгаш өөренип әрткен темаларны шиңгәдип ап турарының талазы-биле аныяк стахановчу әш Л. Маландина, комсомол эге организациязының секретари әш Филимонова, линотип цехинде коммунист әш Мельников, өрукчу әш В. Горбунова олар әки түңнелдерни көргүзүп турар. Политбөлгүмнерниң бүгү дыңнакчылары болза,—өөренир, өөренир, база катап өөренир деп улуг Ленинниң чагыын утпайн, ону саптып бодавышаан, өөренип турарлар.

В. КРИЦЫН.

Колхозчу херээженнерниң күш-ажылчы көргүзүү

Сүт-Хөл районнуң Жданов аттыг колхозтуң херээжен ажыл-ишчилери ийи бригадага үзүлгеш, колхозтуң эге школазының келир өөредилге чылында оттулар ыяжын хап турарлар.

Оларның иштинде комсомолчу эш Чудурнуң удуртулгазы-биле 12 кижи, коммунист эш Датыгның удуртулгазы-биле колхозчу бүгү херээженнер ажылдап турарлар.

Баштайгы хүннерниң иштинде олар 120 ажыг кубометр ыяшты хап белеткээннер. РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулданың хүнү—февраль 18-ке чедир 1600 кубометр ыяшты хап доозар деп хүлээлге алгаш, бригадалар, кижилер аразында социалистиг чарыш-биле идепкейлиг ажылдап турарлар.

Ажылдап турар ол колхозчу херээженнерниң ортузунда ажылчы чоннарның область Совединин депутады эш М. Л. Көкээ база бар. Эш Көкээ болза, ында агитация ажылын эки чорудуп турар.

А. ДОПЧАА.

Каа-Хемниң бүдүрүлгечилери

Чоокта чаа, Каа-Хем район үлетпүр комбинадының ажылчын, албан-хаакчыттарының ниити хуралы районнуң культура бажыңына болган.

1950 чылдагы түңнелдер болгаш 1951 чылда сорулгалар дугайында комбинат директору Б. И. Решетниковтуң илеткелинден болгаш хуралга болган санал шүгүмчүлелдерден илерээни болза, 1950 чылда бүдүрүлге планын комбинат ниитизи-биле 131 хуу күүсетпишаан 161,0 муң рубльдиң янзы-бүрү продукциязын пландан ажыр бүдүрүп үндүргеннер.

Ылаңгыя смола болгаш дёгтья хайндырар бригада чыл планын —366 хуу, чугай өртедир бригада —270 хуу, даараныла салбыры—117 хуу күүседип, комбинаттың мурнакчы салбыр, бригадалары болганнар.

Бүдүрүлгениң ажылынга хүн, ай, квартал бүрүзүнде үлүг нормаларын үргүлчү доодур болгаш ажыр күүседил келген Голавин, Макаров Двоегласов, Бутина ышкаш стахановчуларның саны комбинаттың көргүзүг самбыразында хөй.

Ындыг-даа болза, туйбу өртедир салбыр чыл планын 74 хуу, дарганнаар чер чыл планын чүгле 7,3 хуу күүсеткенин болгаш районнуң колхозтарынга, албан организастарынга чугула хереглелдиң бараннары шанак, терге, стол, сандай чижектиг херекселдерни кылырының планын күүсетпээн дугайын кидис идик өйүкчүзү Голавин, дарган Аржаков, чазаныкчы Шыжаа, комбинаттың техника талазы-биле удуртукчузу Крылов болгаш оондаа өскелер чидии-биле шүгүмчүлээннер.

1951 чылда комбинаттың бүгү ажыл-агыйын сайзырадырынга Таңды районнуң үлетпүр комбинадын социалистиг чарышка кыйгырып, бо чылдың бүдүрүлге планын 120 хуу күүседири-биле чергелештирр: 500 кубометр ыяш материалдарны белеткээрин, 1000 кубометр ыяш материалдарны дилерин, 200 муң туйбуну өртедирин, 500 тонна тарааны дээрбедээрин, 5 тонна смола, дёгтьяны хайндырарын болгаш 22 кижини бүдүрүлгениң янзы-бүрү тускай эртемнеринге өөредириниң дугайында коллективтиг хүлээлгени ниити хуралдан хүлээп алган.

М. ШОГЖАЛ.

Малдың баш санын өстүрер дээш демисел

Бии-Хем районда „Кызыл сылдыс“ колхозтуң колхозчулары 1951 чылда малдың баш санын өстүрер болгаш продуктулуун экижидериби-биле кызымакай ажылдап, малдың чаш төлүн бүрүнү-биле ажаап алыры-биле социалистиг хүлээлгени алганнар. Колхозчулар, төрүүр 30 инектен 30 бызааны, 27 белерден 27 кулуннарны; 98 хойдан 100 хураганны бүрүн ажаап алыры-биле хүлээнгеннер.

Бо чылдың кыжына эки шынарлыг 2300 центнер сигенни, 1291 центнер саваңны, 40 тонна силосту белеткеп алган. Ам бо хүнге чедир колхозчулар төрээн 4 инектен 4 бызааны, төрээн 19 хойдан 25 хураганны бүрүнү-биле ажаап алганнар.

Колхозчуларның аразында мал ажылынга эң идепкейлиг колхозчулар база бар. Район Совединин депутады хойжу Оюн Бичии-Уруг бодунун онаашкан ажылынга харысалгалыг болуп, малдың чаш төлүн ажаап алыр талазы-биле бүгү колхозчуларга үлегерлиг болуп турар.

Эш Бичии-Уруг болза, колхоз тургустунуп келгенинден эгелээш мынчага чедир хой ажылында ажылдап, бодунуң хүлээлгезин эрестиг күүседип, бүгү колхозчуларның чоргааралы болуп турар.

М. ШАГДЫР-ООЛ.

Казах ССР. Алма-Атинск областың „Луч Востока“ колхозу республиканың эң улуг колхозтарының бирээзи. Колхозтуң чыл орулгазы 7,8 миллион рубль четкен. Бо чылын колхозтуң культура Ордузунуң тудуу доозулган.

Чурукта: Казахтың күрүнениң филармониязының ыраажызы Роза Балганова колхозтуң культура Ордузунуң сценазында.

Чуруу Бахваловтуу. СЭТА-ның пресслишези.

Часкы тарылга белеткелин доозар четкен

Улуг-Хем районда Мичурин аттыг көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Даваа, партия организациязының секретари эш Мачылай) 1951 чылдың часкы тарылга белеткелин эки организастап турар.

Колхозта часкы тарылганың чепсек-херекселин септээринин тускай бригадазын үскен. Олар колхозта 29 аът андазынындан 19 андазынны, 18 илиирден 10-ну септеп дооскан. Септекчилер Седип, Кандан-оол, Канчыыр олар хүн нормазын 125—173 хуу чедир күүседип турар. Оон ыңай колхозта 23 тонна кызыл-тас, 3 тонна сула, 20 тонна чинге-тараа үрезини бар болгаш ону арыглап алган. Ам четпес кызыл-тас үрезинин тыптынар хемчеглерни ап эгелээн.

Ынчангаш, Мичурин аттыг колхозтуң ар, херээжен колхозчулары РСФСР-ниң Дээди Совединин соңгулдаларының хүнүнге часкы тарылга белеткелин бүрүн доозары-биле хүлээнип алган өрестиг ажылдап турарлар.

Бии-Хемниң үлетпүр комбинады

Мурнунда өрткен чылдар-биле деңнээр болза, Бии-Хем районнуң Туранда үлетпүр комбинады 1950 чылда өлөөн ажылдарны кылып күүсеткен. 1949 чыл-биле дөмейлээрге өрткен чылда продукция бүдүрүп үндүрер талазы-биле планны ыракта ажыр күүсеткен. Бажың херекселдери кылыр чазанылга талазы-биле ажылдың шынары экижип турар.

Чазаныкчы эш Никифоров райүлтепүр комбинадының эң эки ажылдакчызы. Ол өлөөн хөй аныяк чазаныкчыларны өөреткен, олар ам колхозтарда чазаныкчы бызаңчылар болуп ажылдап турар. Эш Никифоров 1950 чылдың бүдүрүлге онаалгазын 240 хуу күүсеткен, оон аңгыда 10 аныяк чазаныкчыларны өөреткен турары-биле хүлээлге алгаш ажылдап турар. Оон удуртуп турары—8 чазаныкчылар өрткен чылда 80 муң рубльдиң продукциязын кылыр тургаш, херек кырында 83 муң рубльдиң продукциязын бүдүрүп үндүрген. Эш Никифоровтуң кылган эки шынарлыг бажың херекселдерин областың албан организация черлери база ап турар.

Бии-Хем райүлетпүр комбинадынга колхозтар, албан организациялар чагыны бөөри, бажың херекселдерин кылдыртып алыры оларга улуг ажыктыг болур. Моон соңгаар үлетпүр комбинадының ажылын үзүктелдирбези-биле ону четчир санныг ажылчын күжү-биле хандырар. Ылаңгыя оон дааранылга цехиниң доктаамал ажылын чорудар төлөөде, ону материалдар-биле хандырарын, чагыгларны хүлээп алырын онза чугула деп санаар херек.

Райүлетпүр комбинадында кылган хөй шанактарны болгаш тергелерни колхозтар болгаш албан черлери, ажыл-агыйлар садып алыр ужурлуг. Кылып бүдүрүп каан өт-херекселдерни садып тарадыр хемчеглерни боттуг чорудары база чугула негетинип турар.

Б. БАДАРЧЫ.

Редакциядан чагаалар

Саналдарны боттандырар

Күрүне албан черлериниң ажылдакчыларының профэвилелиниң Чаа-Хөл район конференциязы ол районда профэвилелиниң ажылы чогуур негелдени хандырбайн келген деп санаан.

Кара-Тал чеди чыл школазында эң эки ажылдыг деп санап турар профэвилел комитеди бүдүн чылдың иштинде чүгле 3 хурал кылган, ниити кижизидилгелиг болгаш культур массалыг ажылдарны чорутпаан. Ажыл болза, чүгле кежигүннер дадывыры хавырары-биле кызыгаарлатынып турган. Бо болза профэвилелиниң район иштинде чер-чер организацияларының ажылы отчёттуг үениң иштинде багай чоруп келгениниң тодаргай херечизи болган.

ВКП(б) райкомунда профэвилел группазы (эш Егонская) профэвилел кежигүннерниң дадывырын 1950 чылдың июнь айдан бөөр хавырбаан. Ажылды план чок чорудуп келгениниң уламы-биле хуралдарны таварылга болдуруп, белеткел чок чорудуп турган.

Профэвилелиниң райкому кудуку организацияларның ажылынга удуртулганы барык-ла соксаткан турган. Районнуң культура бажыңының бот тывынгыр уран-чүүл бөлгүмү ажылдавайн келген. Профэвилел комитеттериниң даргаларының болгаш группоргтарның чөвүлел хуралдарын, семинарын чыылдырбайн турган.

Районнуң профэвилел организациязының ажылы шак мынчаар баксырап турда, аңаа ВКП(б) райкомунуң бюрозу болгаш партия, профэвилел, комсомол организацияларының килдизи (эргелекчизи эш Ондар-оол) тодаргай негелделерни тургуспайн, партийжи удуртулганы хандырбайн келгени илерээн.

Районнуң профэвилел организациязының ажылын экижидер дугайында профэвилелиниң кежигүннериниң саналдарын кыска хуусаада херек кырында боттандырар херек.

А. ТАРААЧЫ.

Солун чагылгазы кончуг багай чоруп турар

Барыын-Хемчик районунда солун чагыдылгазының ажылы тергиин четпес байдалда турар. Районнуң чагыдар солунунуң планы 2450 кезек, а ам чагытканы үчүгле 1003 кезек болуп турар. Районда „Шын“ солуннуң планы 650 кезек, ам чагытканы 211, „Тувинская правда“ планы 150, чагытканы 98, „Тываның аныяктары“ 800 кезек, чагытканы 104, «Чаа амыдырал» планы 1200, чагытканы 290 кезек болуп турар.

Солуннуң чагыдылгазы онза багай чоруп турар черлер—Кызыл-Тайга, Ак сумуларында ажыл көңгүс чорувайн турар. Кызыл-Тайга сумузу 177 солун планныг тургаш, декабрь 24-ке чедир чаңгыс-даа чагыткан солуну чок, Кызыл-Тайга сумузунда партия эге организациязының секретари Манчын парлалганың ажык-дузазының дугайында тайылбыр массалыг ажыл чоруттайн турар болгаш харын-даа боду безин солун чагытпаан. Ак сумузу 198 солун чагыдар планныг тургаш, оон чаңгыс-даа солун чагытынмаан. Сумуда партия эге организациязының секретари Седип солун чагыдарының планын безин билбес.

Ол ышкаш байдалдар „Коммунизм» болгаш «Трудовик» колхозтарда көстүп турар. Ол колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлери Сүүр-оол, Чулажык партияның пропаганда болгаш агитация ажылының кол чепсээ большевик парлалганы херекке албайн турарының барымдаазы чаңгыс бо чылын эвес, өнир чылдың практиказындан база көзүлген. Парлалга чагыдылгазының планын күүседир талазы-биле ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизинден сула хемчег ап турарының фактызы болза, ВКП(б) райкому-биле коъдан башка турар көдээ ажыл-агый килдизи 43 солун чагыдар планындан 7 кезекти чагытган.

Большевик парлалганың чагыдылгазын күштелдирер сорулга-биле ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизи боттуг ажылдарны кылза чогуур.

К. ЭМЕР-САРЫГ.

Суурнуң арыг-шеверин экижидер

Чаа-Хөл району болза, областың база бир төп району болур. Сөөлгү үе де район төвүнүң албан, организация черлериниң арыг-шевери баксыраан. Район столоваязының ишти, дашты хирлиг. Ол ышкаш районнуң кижи өмнелгези онза хирлиг, аарыг улус манаар өрээлинге шуут от салбастаан. Албан черлериниң, хуу чурттакчыларның суг узар кудуктарының чаны хирлиг район төвүнде бар кудуктарның тускай кочалы чок, суглаан кижилер хирлиг-даа, арыг-даа савалар биле узуп турар, ол дээрге, арыг-шеверге удур чорук болур.

Район төвүнүң арыг-шевер байдалын экижидеринче сагыш салыр чорук чугула.

М. КӨГЕЛ.

Туркмениянның Кол каналының зоназында суггарылганың чаа районнары

Аму-Дарья — Красноводск деп Туркмениянның Кол каналының тудуушкунунуң дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң үндүрген доктаалы болза, коммунистиг тургузуушкуннуң чугула үе чадазы болуп турар. Куруг туруп турган черлериниң канчаар-даа аажок улуг шөлдерин суггарары болгаш суглуг болдурары Ортаакы-Азияның барыын талакы кезиинге чиг-эттиң чаа улуг баазазын тургузар арганы бөөр, бистиң чурттуң аъш-чем болгаш чиг-өт талазы-биле кур күштери хемчээл чок көвүдээр, ажылчы чоннарның чаагай чоруу улам-на бедиир.

Ортаакы Азияның улустары бойдусту чаартырының сталинчы улуг планын улуг өөрүшкүлел-биле уткааннар. Национал республикаларның чечектелиишкининиң дугайында сталинчы сагыш салыышкынының илергейлээшкинин олар оон көрүп турар. Чүс-чүс чылдарда бодап чораан күзел бодалдарын херек кырында боттандырган совет кижилер улуг баштынчы эш Сталинга өөрүшкүлелдиң изиг сөстерин илередип турарлар. Чүс-чүс муң совет кижилер коммунизмниң чаа тудугларынга шуут киржир, улуг ажылдарның сталинчы программазын дүрген боттандырарынга бүгү күштери-биле дузалаар деп изиг күзели илередип турар.

Туркмениянның Кол каналын чепсегләәри 1.300 муң гектар черниң чаа шөлдерин ажыл-агыйның эргилдезинге немештир киирер арганы бөөр. Ортаакы Азияның суггарылгалыг черлериниң ниити шөлү үштүң бир хуузу хире улгадыр. Туркмениянга, база ол ышкаш Кара-Калпакка суггарылгалыг черлериниң шөлү үш катап өзөр.

Оон-биле кады Ортаакы Азияның республикаларының бүдүрүкчү күштериниң улам ыңайгы дүрген хөгжүлдезинге делгем перспективалар ажытынар. Суггарылганың чаа районнарынга тараалаң ховулар шөйлүр, садтар болгаш виноградниктер ногаанчыыр, сайзырангайжыткан суурлар, заводтар, фабрикалар болгаш электри станциялар тургустунар. Үнүш чок болгаш чартык үнүштүг черлерден чаалап алган черлерге хөвең ажылының күүлүг чаа суурý тургустунган турар. Туркмениянның Кол каналының суггарып турар суглары-биле шөлдерниң хөй кезии хөвең тарылгазынга ажыглатынар. Хөвең плантацияларында хову ажылдарында хөй янзы машина техниказы делгем ажыглалды тывар. Хорезмский оазиске 70-ден өөрөөш өвес чаа машина-трактор станциялары тургустунган турар. Механизацияның калбак нептередиишкини, мурнакчы совет агротехниканы болгаш улусчу дуржулганы ажыглаары чаа черлерге хөвеңниң бедик болгаш туруштуг дүжүттерин алыр арганы бөөр.

Ташаузск, Хорезмск областарга, Кара-Калпак АССР-ге болгаш Мурнуу-Барыын Туркмениянның суггарылгалыг чаа районнарынга ол үнелиг культураның бүдүрүлгези каш катап көвүдээр.

Мынчангаш, Туркмениянның Кол каналын чепсегләәнииниң түңнелинде Узбекистанга болгаш Туркмениянга хөвең бүдүрүлгезиниң талазы-биле делегейде эң улуг база тургустунган турар.

Хөвең ажылын комплексилиг хөгжүдери көдээ ажыл-агыйның өскөдаа культураларын хөй саныы-биле бүдүрөр арганы бөөр. Хөвеңниң сиген аралаштырар тарылга өөлчештирилгелери малга хөй чемнерни бөөр. Хлопчатниктен аңгыда, волокно культураларындан чаа лубян культураларынга улуг черни үндүрүп берген турар. Каучуктуң, тапкының, чигир свёклазының, эфирүстүг үнүштерниң культураларын хөгжүдери чугула перспективалыг болуп турар.

Техниктиг культуралар-биле чергелештир аъш-чемниң культуралары, ылаңгыя тараа культуралары улуг шөлдерни өжелөөр, ол болза, ырак черлерден аъш-чемниң чүктерин сөөртүр чоруктан хостаар. Сад ажылы, виноград ажылы, бахчи ажылы канчаар-даа аажок улуг хөгжүлдени алыр. Барыын Туркмениянга чимистиг тарылгаларның ортузунга субтротиктиг культуралар улуг ужур-дузалыг болур.

Ыяш куржагларын болгаш хову камгалаар ыяш тарылгазын тургузар талазы-биле, өлезиннерни быжыглаарының талазы-биле, Аму-Дарьяның кирген аскында балгаштарны кургадыр болгаш делгем одарларның боду бүткен байдалдарын экижидер талазы-биле ажылдар бойдусту чаартырынга улуг рольди ойнаар.

Туркмениянның Кол каналының тудуунуң дугайында чазактың доктаалы суггарылга-биле кады Кара-Кумнарның чаягаар бүткен одарларынга 7 миллион гектар шөлду суглуг болдурарының хемчээл төлевилеп турар. Кара-Кумнар — каракуль хойлар сайзырадырының улуг баазазы. ССРЭ-ниң Эртемнер Академиязының санап көргенин өзугаар алырга, Кара-Кумнарның чаягаар бүткен одарларының мал чемнериниң талазы-биле ишкири 6 миллион хире баш каракуль хойларны одарладыр арганы хандырып турар. Чазактың доктаалында айыткан хемчеглерни боттандырары одарларның бүдүрүкчүлүүн көвүдедир, малдың суггарылгазының условиезин экижидер болгаш оон-биле мал ажылының улам ыңайгы дүрген хөгжүлдезин хандырар арганы бөөр. Каракуль хой биле кады ол чүүн малдың өске-даа уксааларын сайзырадыры чигзиниг чок. Туркмениянга теве ажылы болгаш чылгы мал ажылы өлөөн калбарар.

Араль далайның деңнелиниң бедөөни-биле болгаш улуг суг шыгжавырын тургусканы-биле холбаштыр балык ажыл-агыйын хөгжүдериниң перспективалары ажытынар. Ол чаа бассейннерге балык сайзырадыры болгаш оларны ажыл-агый талазы-биле ажыглаары болза, улус ажыл-агыйының чугула сорулгазы болур.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң канчаар-даа аажок улуг өзүлдези үлетпүрнүң чаа адырлары: хөвең арыглаарын, саржаг болбаазырадырын, саваң хайындырарын, комбикормны, торгу аргыырын сайзырадырын, чаа лубян культураларын волокно кылдыр болбаазырадырын, малдың чиг-эдин болгаш өске-даа чүүлдерни болбаазырадырын хандырар. Оон-биле чергелештир чиик үлетпүр, көдээ ажыл-агыйның чиг-эдиниң тускай хевирлери: пөс-таавы, хөвең-саазын, торгу болгаш дүк, дааараар, аргыглыг, идик болгаш өске-даа кылыгларын болбаазырадырының чорудулгалары улам ыңайгы хөгжүлдени алган турар ужурлуг. Чүгле Хорезмскиниң оазизинге безин хөвең арыглаар 30 ажыг чаа заводтар болгаш саржаг болбаазырадыр 14—16 заводтар тургувары негетинер.

Аар үлетпүрнүң өлөөн хөй адырлары: нефть тывыжы болгаш нефть болбаазырадылгазы, газтың, өзекериттиң, химиниң адырлары, хөмүр тывыжы болгаш өске-даа казып тывар байлактар улам ыңайгы хөгжүлдени алыр. Улуг тудуушкуннуң негелдезин хандырып турар янзы-бүрү тудуг материалдарының үлетпүрү улуг хөгжүлдени алган турар ужурлуг.

Чаа районнарга энергетиктиг бааза өзер. Доктаал-биле көрдүнген каналда 100 муң киловатт күчүлүг суг күжү-биле ажылдаар үш электри станциялар ирригацияның негелделерин колдуунда хандырган турар. Үлетпүрлүг бүдүрүлгелериниң, көдээ ажыл-агыйның болгаш коммунал-амыдыралдың негелделерин хандырарыныга өлөөн хөй электри станцияларын тургузар деп сорулга база туруп турар. Ол станциялар болза, колдуунда ниити четкиге тус-тус районнарны катыштырып турар биче болгаш ортумак энергетиктиг бүдүрүлгелерни төлөөлөөр.

Туркмениянның Кол каналы болза, Аму-Дарьяны Каспий далай болгаш Волга биле катыштырып турар транспорт портунуң магистральдиг артериязы болур ужурлуу билдингир. Араль далайлап суднолар чорууру улам ыңайгы хөгжүлдени алыр болгаш бодунуң ужур-дузазын үр хуусаада камгалаар. Адырларлыг демир оруктарның четкизи үлетпүр төптеринче база тус-тус үлетпүр бүдүрлгелеринче адырлары калбак хөгжүлдени алган турар. Авиотранспорт улуг рольди ойнап алыр.

Ажыл-агыйның чугула тудуушкуну бодунуң канчаар-даа аажок улуг масштабы-биле холбаштыр күш-ажылчы кур күштериниң проблемазын шиитпирлеп турар. Бүдүрүлгениң бүгү-ле чорудулгаларының механизастаашкыны, электрижидилгези, автоматчыдылгазы, химижидилгези улуг хөгжүлдени алыр.

Суггарылганың чаа районнарынга бүдүрүкчү күштерниң хөгжүлдези чурттакчы чонну таарыштыр тургузарының болгаш чурттакчылыг чаа пунктуларны тургузарының айтыырлары-биле сырый холбашкан. Аңаа чаа хоорайлар болгаш агрохоорайжыгаштар өзер.

Туркмениянның Кол каналын чепсегләәр дугайында Совет чазактың шиитпири — ленинчи-сталинчы национал политиканың шуут боттаныышкынының чаа херечилели болур.

Совет эртемдээннерниң хүндүлүг хүлээлгези—сталинчы улуг тудугга бүгү талалыг дузаламчы көргүзери болур. Узбек ССР-ниң Эртемнер Академиязы ол угланыышкында практиктиг ажылче шагда-ла эгелеп кирген. Сталинчы чаа тудуг-биле холбашкан сорулгаларны шиитпирлээринге Академияның бүгү институттары киржип турар. Хөрзүн эртемдээннериниң, агрономнарның, гидрогеологтарның, химиктерниң, энергетиктерниң, биологтарның комплексилиг улуг экспедициязын каналдың трассазынче чорудар.

Коммунизмниң тудугларының дугайында чазактың төөгүлүг шиитпирлери эртемдээннерниң, шинчээчилерниң, тускай эртемниглерниң мурнунга өгөөртинмес чогаадыкчы чоруктуң оруктарын ажыткан. Бойдусту чаартырының сталинчы улуг планнарынга сорук киргеи Узбекистанның бүгү ажылчы чоннарының төлөөлекчилери акы-дуңмалышкы өске республикаларның улустары ышкаш Ортаакы Азияның делгем девискээринге коммунизмниң материалдыг суурун тургузарының улуг хөрөөнге боттарының салыышкынын киирерлер.

Х. АБДУЛЛАЕВ,

Узбек ССР-ниң Эртемнер Академиязының вице-президенти.

Боннуң чалчаларының чаа сатыныкчы актыларын Германияның улустары кайгап турар

БЕРЛИН. Берлинниң демократтыг йарлалгаларының сөөлгү үеде чугула көрүп парлап турар үүлдери болза, Германияның демократтыг республиказының премьер-министри Отто Гротегольдуң чаңгыс-эптиг Германияны тургузар дугайында дугуржулганы эгелээрин саналдап киирген чагаазынга боннуң «канцлери» Аденауэрниң харыызы болуп турар. Германияның чонунуң бодунуң чуртуи чаңгыс аай болдурар дээн түүкүлүнге Аденауэрниң харыызы удур болган, ону солуннар чаңгыс аай шыйып турар.

Аденауэрниң харыызын чарлавышаан «Нейес дейчланд» солуннуң бижип турары болза:

«Эрткен чеди недельдиң дургузунда дайын айыылындан чайлаарын күзелдиг идеген турган чаңгыс-даа немецке Аденауэрниң харыызы таарымчалыг болуп шыдавас. Аденауэрниң харыызы чеди недельде ыыт чок турганындан немецтериниң шынчы ажыныышкыны болгаш ханы кайгаашкыны Германияның чөөн-даа барыын-даа талазынга түгле күштелип болур. Бо эрткен неделдериниң дургузунда немецтер бүгү политиктиг лагерьлерден шынчы харыыны чаңгыс-аай негеп турганын түгле сагындырарга-ла болур».

Аденауэрниң харыылаан чылдагааны болза, «Барыын күрүнелер немецтер-биле аразынга бот-бодун билчир чорук-ту чеьдип алыр хөңнү шуут чок дээн». Аденауэр бодунуң харыызы-биле американ болгаш англияның эжелеп чагырган эрге чагыргазының күзелин хандырып, немецчи эвес, американчы харыыны берген.

Аденауэрниң харыызының дугайында «Берлиннер Цейтунг» солуннуң мурнуку үүлүнде бижип турары болза: «Аденауэрден таарымчалыг харыыны бүгү немец нация манап турган. Ажылчыннар, эртем болгаш уран-чүүлдер ажылдакчыларының төлээлери, бажың эелери болгаш студентилер, чүдүкчүлер болгаш тараачыннар, партия кежигүнү эвестер болгаш политиктер, Германияның бүгү черлериндеи болгаш Барыын Германиядан онза күзелдиг манап турганнар».

Аденауэрниң харыызы америкчы болганын айтып, солуннуң үргүлчүлеп турары болза: «Чеди недель манаан сөөлүнде Аденауэр «чок» дээн. Немецтиң бүгү чону дугуржулганы чорудар дугайында «ие» деп турган болгаш амдаа ынча деп турар. Аденауэр катап чепсеглээшкин дугайында «чок» дивээн. Барыын Германиядан хөмүр-даш үндүр сөөртүрүн база-ла «чок» дивээн... Немецтиң чону «ие» деп турда, Аденауэр үргүлчү «чок» деп чугаалаар сагыштыг.

Германияның демократтыг республиказының харыызын айтып «Национал цейтунг» солуннуң бижип турары болза: «Барыын Германияда мынчага чедир Аденауэрни чангыс аай Германияны катап тургузарын боттандырарындан чайлавас деп бодап турганнар ам улуг ыыткыры-биле удурланып туруп келирлер. Ам оларның үнү ниити Германияның дугуржулгазын ыыткыр болгаш ажык негеп турганнарның үннеринге катыжар».

Германияның демократтыг республиказының премьер министриниң оралакчызы Отто Нушке «Нейс Цейт» солунга «харыысалга чок харыы» деп үүлүнде бижип турары болза: Германияның чаңгыс аай болурунга олче баар оруктан түгле аңаа хөңнү чоктар ойталаар апаар. Бонн кадыг ойталаашкын берген. Германияны катап тургузар болгаш дайынга шаптык болурунга беленин Германияның чону катап чепсеглээшкинге удур шиитпирлиг демисели-биле көргүзер ужурлуг».

(СЭТА).

Бразилияда тайбың талалакчыларының шимчээшкини

МОНТЕВИДЕО. «Импренса популар» деп бразил солуннуң дыңнадып турары болза, Бразилияның тайбың талалакчыларының национал комитеди тайбың дээш ийи неделяда демиселди чорудуп турар. Бүгү чуртта Кореяже бразил шериглери чорудуп турарынга болгаш атомнуг чепсекти ажыглаарынга удур тайбың камгалалынга хөй-хөй санныг митингилер эртип турар. Январьниң 16-ның хүннүн дугайында удурланган национал дың хүнү кылдыр чарлаан. Бо кампанияга чурттакчы чоннуң хөй кезиниң болгаш янзы-бүрү бурунгаар депшилгелиг организацияларның төлээлекчилери киржип турар.

Федеральдыг округтуң профэвилелиниң даргазы Антонио Лусмано Де Коутонуң дыңнатканы болза, Кореяда америк шериглери үндүрер дугайында негелдеги Катышкан Нациялар Организациязынга кыйгырыг-биле кииреринге ажылчыннар белеткенип турар. Олар америк агрессчилерге дуза көргүзүглерине бежен миллион крузейро-биле акшаландырарынга удурланып турарлар.

Тайбың камгалалынга база ол ыышкаш ассоциаңың чогаалчылары киржип турарлар. Олар боттарының медеглелинде бижип турарлар, культураны камгалаар чорук болза, тайбыңны камгалаарындан чарылбайн турар.

Тайбың дээш демиселге идепкейлиг-биле бразил херээженнер киржип турарлар. Тайбың талалакчыларының ийи дугаар Бүгү-делегей конгрезинге бразил толээлерни баштап чораан Элиза Бранко Фиало Варшавадан ээп чаныр келгениниң сөөлүнде медеглээни болза, ие бүрүзү, аныяк уруглар бүрүзү, база аныяк оолдар бүрүзү атомнуг чепсекти ажыглаар деп турар дайынга удур демиселди чорудар ужурлуг Ооң медеглээни болза, херээженнериң Бразилия федерациязы тайбың дээш Бразилияга херээженнериң демиселин турузар талазы-биле элээн хөй митингилерни чорударынга күзелдиглер.

(СЭТА).

АКШ Ливан чазаандан шериг баазазы тударын негеп турар

ДАМАСК. «Аннида» солуннуң дыңнадып турары болза, Ливанның дашкы херек министерствозу Бейрутта американтың дипломаттыг элчин черинден чагаа алган, ооң шынары болза «Трумэнниң программазының 4 дугаар түүлүн» өзугаар АКШ-тың Ливанга санхөө «дузаламчызының» орнунга солуп турар негелдези болуп турар.

«Бистиң корреспондентилеривистиң алган медээлеринден ал көөрге, американтер бир дугаар ээлчегде мындыг түүлдер негеп турар деп ол солун бижип турар: Литани хемниң районунга Транарабинен Пайпланның нефтепроводаларын камгалаар компаниелерге шырыңмалатынып 1—2 аэродромнар тургузар Бейруттуң Нас-Берут районнарышың найы бирээзинге шериг баазазы тургузарын негеп турар».

Ол солуннуң ооң ыңай бижип турары болза—американтың дипломаттыг элчин черинин чагаазында Раякта аэродромну калбартыр дугайында негеп турар шынар база бар. Бистиң корреспондентивистиң айтып турары болза, Ливанның чазаа американтың дипломаттыг элчин черинин төлээлери-биле кады ам үеде Трипольдуң портун калбартыр дугайында айтырыгны өөренип, олче шериг-тиң улуг корабльдери кирип болурунуң аргазын бодап турарлар. Ол талалар Триполи (Ливан) — Таржус (Сирия) — Латакия (Сирияның) оруун тудар дугайында база өөренип турарлар, ол хамаан чок АКШ-тың чазаа бир эвес дайын болу берзе Ливанның чазаа Трумэнниң программазының 4 дугаар түүлүн өзугаар ап турар хөреңги-биле тудуп тургускан бүгү камгалалдар быжыглаашкыннарны АКШ-тың эргезинге бээрин негеп турар».

(СЭТА)

Инди-Кыдатта француз чепсектиг күштерниң дээди командылакчызының миннип турары

ПРАГА. Сайгондан Телепресс агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары-биле алырга, Инди-Кыдатта француз чепсектиг күштерниң чаа кол командылакчызы генерал Де Латтр Де Тассиньи чоокта чаа Вьетнамга болган вулчуушкуннар үезинде французтар улуг чидириглиг болганын бодунуң чуреазынга миннип чугаалаан. Вьетнамның Улустуң армиязының командылалының дыңнадыын шынныг деп база-ла билинген.

Француз кол командылакчы өлүрткеннериң саныын дыңнадырындан дадагалзаан, ындыг болза-даа түгле бир француз батальон Ханоядан соңгу чүкке болган дүнеки тулчуушкунга ийи түс ажыг кижини чидирген деп медеглээн.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Кореяның Улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының январь 20-де дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, эрткен дүн-хүннүң дургузунда фронтуларга онза өскерилге болбаан.

Улустуң армиязының зениттиг кезээ сөөлгү каш хүннериниң иштинде дайзынның беш самолёттарын чок кылып узутканн.

Кореяда чурттакчы чоннуң патриотчу көдүрлүүшкүнү

СОҢГУ КОРЕЯ. Дайзынга түр эжеленген Мурнуу Пхеньян можузунуң бүгү хоорайларында болгаш суурларында чурттакчылар улустуң комитеттерин долгандыр сырый катышкаш, катап тургузуушкуннуң отрядтарын тургускан болгаш тайбың чуртталганы катап тургузарының база фронтуга дузалаарының ажылдарын калбарткан. Ылаңгыя америк эжелекчилериниң эң-не араатанзыг чоруктарны үүлгедип турганы Кэчхонь волостизиниң чурттакчылары мурнакчы ажылдап турарлар.

Бухын, Хампхори болгаш өске-даа суурларда фронтуга дузалаарының бригадаларын тараачыннар тургусканнар.

Кожа суурларның тараачыннарының патриотчу шимчээшкиннерин детки-вишаан, Кунури болгаш өске-даа хоорайларның чурттакчылары дайзыннарның үрегдээни оруктарны болгаш көвүрүглерин катап тургузарының база септээриниң ажылдарын идепкейлии-биле калбарткан.

Мурнуу Пхеньян можузунуң Кэчхонь, Аньчжоу болгаш өске-даа хоорайларының чурттакчылары катап тургузуушкун болгаш фронтуну аъш-чем-биле хандырарынга идепкейлиг киржип турарлар.

(СЭТА).

Хосталган Сеулда

СОҢГУ КОРЕЯ. Хосталган Сеул үрегделден тургустунуп турар. Найсылалдың бүгү чурттакчылары хоорайны катап тургузар ажылче кирипкеннер. Үрегделди катап тургузарының түсчүс эки туранын бригадаларын тургускан, олар кудумчулар ашталгазын чорудуп, телефон харылзаазын тургузуп, албан черлериниң болгаш чуртталга бажыңнарының суг дамчыдылгазының хоорза четкилериниң септелгелерин чорудуп турар.

Амгы үеде ажылчыннарның күш салганының түңнелинде он-он бүдүрүлгелериниң тудуунче эгелеп киргеи. Элээн хөй бүдүрүлгелериниң коллективтери боттарының бүдүрүлгелерин америк интервентилериниң үрегделинден камгалап алганнар. Чижээ Сеулдуң дааранып фабрикаларының бир улуг фабриказының ажылчыннары ындыг байдалдыг ажылдааннар. Ол фабриканы Сеул хосталгаш ийиле хонганда катап тургузуп эгелээн; ам дайзынлар хүнүң-не бомбалап турар хирезинде бүрүлге программазын ажыр күүседип турар.

Элээн хөй бүдүрүлгелерде катап тургузарының дружиналарын тургускан, олар бомбалаашкын соонда үрегделдиг болган цехтерни септеп тургузуп, болган өрттерни өжүрүп турар, ол үеде бүдүрүлгениң бүгү коллективи ажылдап турар.

Сеулдуң демир орукчулары улуг ажылдарны чоруткан, олар ийи-ле хонук иштинде демир оруктуң үрелген участогун болгаш Ханган хемниң ийи көвүрүүн дайзыннарның ужар-чүүлүнүң бомбалаашкынының адаанга тура дүн-даа, хүн-даа дивейн ажылдап тургаш катап тургусканнар.

Хоорайның иштинде интервентилериниң үрегдээн электри четкилерин, чугула суг дамчыдылгаларын, суг шыгжагларын септеп, катап тургузарын доозуп турар.

Сеул хүннүң-не дайзыннарның ужарчүүлдериниң бомбалаашкынынга таваржып турар хиреде, Сеулдуң чурттакчылары бодунуң Төрээн хоорайын кончуг улуг көдүрлүүшкүннүг катап тургузуп турар.

Кореяның хөй-хөй бүдүрүлгелериниң коллективтери Сеулду катап тургузарынга дузалажыры-биле бүгү хемчеглерни ап, шефтеп дузалажыр хүлээлгелерни ап турарлар. Сеулду катап тургузарынга дузалажыр дугайында Синьыйчжу, Канге, Саривань, Хамхын, Хэчжу болгаш өске-даа хоорайларның ажылчы чоннары боттарының беленин митинги хуралга чугаалап турганнар.

(СЭТА).

Американнарның болгаш лисынманчыларның Сеулга араатанзыг чоруктары

ПЕКИН. Пхеньяндан Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары-биле, Кореяның Төп телеграф агентилели четче эвес медээ өзугаар медээлээни болза, америк болгаш лисынманчылар Сеулду үш ай эжелээнинин үезинде хоорайның чурттакчыларының 28 муң ажыг хамаатыларын өлүргеннер.

Чаа божаан бир херээженни Кореяның Улустуң армиязынга хеп даарап берип турган дээш эжелекчилер кижи көөр арга чогу-биле эттеп эриидээн. Төрээ-ле чээрби хонган уруу-биле ол иени кудумчуже үндүрүп келгеш, боолап кааш, а уруун иезиниң чанынга донуруп өлүргеи.

Сеулдуң чурттакчылары дайзыннарның үүлгеткен чүдек-бужар араатанзыг чоруктарының дугайын чугаалап турарлар. Шайлаар черниң ээзи Так Чун Кинниң чугаалааны болза, декабрьниң 28-те америк офицерлериниң командылалы-биле лисынманчы солдаттар он патриоттарны кывар газолин куткаш, ооң соонда Ханган хемниң эриинге оларны өртедипкеннер. Ол каржы үүлгедиишкиннериниң база бир херечизи 200—300 хире бөлүк чурттакчыларны Ханган хемге сывыртай бергеш оларны сугга дүжүрүп өлүргенин чугаалап турар. Ол бөлүкке хөй бичии уруглар бар болган.

(СЭТА).

Кореяда америк солдаттар дугайында француз солуннуң бижип турары

ПАРИЖ. «Монд» солун Мурнуу Кореядан бодунуң тускай корреспондентизиниң дыңнадыын парлап үндүрген, ооң илереп турары болза, Кореядан дүргеи үнүп чоруурунуң чугулазының дугайында идея Кореяда американың агрессчи шериглериниң солдаттарының ортузунда калбаа-биле нептерээн болгаш дазылданган. Америк солдаттарның туруп турар байдалын мооң адаанда сөстер-биле илередип болур деп корреспондент бижип турар: идепкей чок болгаш кудараашкыныг.

«Кореяга тулчуушкунну түге уламчылап турар бис» деп солдаттарның салып турар кол айтырыы солдаттарның сагыш-сеткилин кударадып турар деп түве билдингир.

(СЭТА).

Кыдатта бүдүрүлгениң патриотчу чарыштарының чедиишкиннери

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турары болза, Кыдатта күрүнениң 180 ажыг үлетпүр бүдүрүлгелери 1950 чылдың бүдүрүлге планнарын хуусаа бетинде күүсеттпен деп дыңнадып турар. Продукция үндүрери көвүдээнинден ооң шынары экижээн болгаш бот өртээ чиигээн.

Ол чедиишкиннерни ажылчыннарның бүдүрүлге патриоттуг чарыжының калбарганының болгаш колдуунда совет тускай эртемниглериниң дузазының ачызында чеьдип алган. Профэвилелериниң удуртулгазы-биле түс-түс муң ажылчыннар чарышче кирген, ол чорук бүгү чуртту шыпкан. Чижээ, Мугденде ажылчыннарның 87 хуузу чарышта кирген.

(СЭТА).

Франкочуларга америк дузаламчы

НЬЮ-ИОРК. Чооку үеде американың чазаа Испанияга «экономиканы катап тургузарының чээлизин» тыпсыр деп тускай медеглээнин Вашингтондан Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизи дамчыткан. Экспорт-импорт банкызы Испанияга 60 миллион доллар чээли тыпсыр дугайында баш бурунгаар чугаалажыышкыннарны доосман деп оон ыңай корреспондент дыңнадып турар.

(СЭТА).

Берлинде тураскаалдың кажыыдал митингизи

Бо хүн Берлинде Фридрихсфельде хөөрүнге немец үлетпүрчин шимчээшкининиң шылгаранган деятельдери Карл Либкнехт болгаш Роза Люксембургту немец реакциядан өжээннии-биле өлүргөн хүнүндеи бээр 32 чыл болган оюн таварыштыр тураскаалдыг-кажыыдал хуралы болган. Немец үлетпүрчин аңгыының баштыңчыларының хөөрүнге Германияның баштыңчылары Вильгельм Пикке баштадыр, Берлиниң бүдүрүлге болгаш албан черлериниң ажылчы чоннарының болгаш массалыг организацияларының баштыңчылары чыылары.

Митингиге Германияның Социалистиг чаңгыс-эптиг партиязының даргазы болгаш Германияның демократтыг республиказының президентизи Вильгельм Пик түве чугаалаан болгаш үлетпүрчин аңгының херээ дээш чалбыыштыг демисежикчилер Карл Либкнехтиниң болгаш Роза Люксембургтуң үлегерлери немец үлетпүрчин аңгыны болгаш Германияның бүгү ажылчы чоннарын бүгү делегейге тайбың дээш демиселче, чаңгыс-эптиг демократтыг, тайбыңга ынак Германия дээш демиселче сорук киирип турар дээн. Оларның үлегерлери Барыын Германияның ажылчы чоннарын немец болгаш даштыкы империалистерниң эрге-ажыынга таарыштыр реакциялыг социал-демократияның удуртулгазының үлетпүрчин шимчээшкининде чарлыышкынны чайладырынче болгаш бүгү ажылчы чоннарының быжыг чаңгыс күжениишкинии тургузарынче кайгырып турар.

Фашистиг Германияны Советтиң маадырлыг армиязының макталгалыг тиилелгезиниң ачы-хавыязы-биле Германияның демократтыг республиказы тургустунган болгаш ооң ажылчы чоннары демократияның болгаш социализмниң оруу-биле бүвүрелдиг чоруп олурар.

Германияның социалистиг чаңгыс-эптиг партиязының болгаш бүгү ажылчы чоннарының мурнундан Вильгельм Пик Маркс—Энгельс—Ленин-Сталинның улуг херээн боттандырар дугайында болгаш Совет Эвилели-биле бузулбас найыралды быжыдар дээш тиилелгелиг төнчүге чедир демисежир дугайында тураскаалдыг хүлээлгени берген.

Дараазында Улуг Берлиниң обер-бурго мистри Фридрих Эберт допчу түве чугаалаан.

Митингиниң соонда кажыыдалдыг музыканың үнүнүн адаа-биле Карл Либкнехтиниң, Роза Люксембургтун, Франц шериниң болгаш немец үлетпүрчин шимчээшкининиң өске-даа шылгарангай ажылдакчыларының хөөрүнге чечектериниң тураскаалдыг салыышкыны болган.

(СЭТА).

Мурнуу-Чөөн Азия чурттарында америк-англи империалистериниң Кыдатка удур ажыл-чорудулгазы

ПРАГА. Телепресс агентилелиниң лондон корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, АКШ-тың күрүне департаментизи Мурнуу-Чөөн Азия чурттарында Кыдатка удур пропагандага болгаш полицейжи хемчеглерге «дыка чугула» ужур-дузаны салып турар.

Индонезияда, Бирмада, Таиландыда америк болгаш өске-даа чурттарда америк дипломат төлээлекчилер ол черниң чурттакчылары-биле болгаш кыдаттарның аразынга национал шажын-чүдүлгениң чөрүлдээлерин үндүрерин ораладжып турар. Бо чорук болза, Кыдат-биле ооң кожаларының аразында эпнайыралдың харылзааларын тургузарынга шаптык болур сорулганы салып турар.

Кыдаттарны ажылга таарыштырарын болгаш оларның культурлуг ажыл-чорудулгазын кызыгаарлаарын Мурнуу-Чөөн Азияның чамдык чурттарының чазактарындан американнар негеп турар. Кыдат школаларны хаарым, Кыдаттың культур-чырыдыышкын организацияларын тарадыр-сывырарын кыдат солуннарны болгаш сеткүүлдерни тарадырынга шаптык ужураштырарын американың төлээлекчилери бо чазактарны албадап турар.

Мурнуу-Чөөн Азияда англия пропаганда, ол ыышкаш англи эрге-чагыргалар болгаш организациялар полицейжи каржы хемчеглериниң кампаниязынга идепкейлиг киржип турар. АКШ-тың күрүне департаментизиниң айтыышкыны-биле англичаннар Малайда чурттап турар кыдаттарның хамааты болгаш юридиктиг бүгү эргелерин казып турар.

Англияның колониялар министерствозу Малайдан «хөңнү чок даштыкыларны» кыдаттарны массалыы-биле шелүп үндүрерин белеткеп турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ГРИППТИ НЕПТЕРЕТПЕҢЕР!

ГРИПП—халдамырлыг аарыг. Чарааның чаштанчызындан, азырып бышкырганындан болгаш чоок турган чугаалашканындан дамчып халдаар; аарыг кижиниң дүпкүзүнден болгаш чөдүргениндеи, ошкажырындан болгаш хол тутчуп мендилежиринден; аарыг кижиниң ажыглап турган аржыылындан, думчук аржыылындан, аяк-савазындан болгаш өске-даа түүлдерин дамчыштыр халдаар аарыг.

Грипп колдуунда думчук суу төктүрү-биле, чөдүл-биле, ниити кошкаашкын-биле, эът изиири (температура-биле) аарып илерээр.

Грипптен аарый берген үеңерде доп-дораан эмчиге барыңар база эмчиниң айыткан чурумун болгаш эмнээшкинин шыңгыы сагыңар.

БОДУН БОЛГАШ ДОЛГАНДЫР ТУРАРЛАРНЫ ГРИППТЕН КАНЧААР КАМГАЛААРЫЛ?

Чөдүреринерде болгаш бышкырарынарда долгандыр турарлардан өскээр көрүнгеш, аскынарны болгаш думчуунарны думчук аржыылы-биле дугланар, шала кырынче дүпкүрбенер.

Хол тутчуп мендилежиринден болгаш ошкаашкындан чайлап чорунар.

Холунарны үргүлчү-ле чунар, мага-бодунарнын, иштики болгаш даштыкы хевиңнерниң арыглаашкынын сагынар. Холунарны чем чиириннериң мурнунда чунар.

Грипптен аараан кижи-биле чаңгыс орунга удуванар, ниити аржыылды, думчук аржыылын, дөжектиң болгаш өске-даа хеп чүүлүн ажыглаванар, база чаңгыс савадан чемненнеер.

Өрээлинерни үргүлчү-ле агаарга хаксынар. Бодунарның организминерни спорт-биле болгаш гимнастика биле быжыгланар. Арыг агаарга үргүлчү үнүп турунар.

Грипптен аараан демдектерлиг уругларны школаже, уруглар садынче яслиже болгаш өске уругларже чорутпанар. Грипптен аараан нелер уруунарны ажаарынарда, ылаңгыя уругну эмзиреринер үезинде аскынарны болгаш думчуунарны марлялыг шарыышкын-биле дуй шып алынар.

БИР ЭВЕС БАЖЫНЫНАРДА ГРИППТЕН ААРААН КИЖИ БАР БОЛЗА, ЧҮНҮ КЫЛЗА ЧОГУУРУЛ?

Аргалыг-ла болза, аарыг кижини кадык кижилерден ангыланар.

Аарыг кижиге тускай орундап ангыланар.

Бир эвес аарыг кижини ангы өрээлге чытырар арга чок болза, аарыг кижинин орнун көжеге-биле дугланар.

Аарыг кижини кылыннадыр шуглавышаан, өрээлди үргүлчү агаарладынар.

Аарыг кижиниң чыдар өрээлин өл пес-биле үргүлчү чодуп турунар.

Аарыг кижи ангы аяк-саваны аржыылды, дөжектиң эт-херекселлерин болгаш оон-даа өске чүүлдерни тускай ажыглаарын харагалзанар. Аарыг кижиге дүпкүрер чүвени салып беринер, ону хүннүң-не изиг суг-биле чайып төгүнер.

Грипп-биле демисежириниң бүгү дүрүмнерин сагыңар, база оларны күүседирин долгандыр турар кижилерден негеңер.

Тыва область сэнитар чырыдыышкынның Бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин нудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; редакторнуң оралаачызының, харыысалгалыг секретарьниң—3—68; партия амыдыралы, пропаганда болгаш агитация, литература болгаш уран-чүүл, кедее ажыл-агый, ишкинги информация, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллдиеторинин, бухгалтериянын—3—65.

Облүүскомнуң типографиязы

Б00507